

Kalamarkkina- katsaus 2024

**Kaija Saarni, Jari Setälä ja
Jari Niukko**

**Luonnonvara- ja
biotalouden tutkimus
61/2024**

Kalamarkkinakatsauksen laatiminen on osittain rahoitettu Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston (EMKVR) avustuksella. Katsaus tuottaa tietoa EMKVR:n Suomen toimintaohjelman arviointia ja ennakoitua varten.

Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahasto
EMKVR

Sisältö

Maailmanmarkkinat	4	Luonnonkalaa rannikolta ja sisävesistä	28
Kalan kulutuksen kasvu taittunut	5	Kalojen hintakehityksessä vaihtelua.....	29
Kalantuotannon kasvu perustuu vesiviljelyyn.....	6	Elintarvikkeiden hintojen nousu hidastui	30
Isompi osa kalasta käytetään ihmisravintona	7	Elintarvikkeiden myyntimäärät laskevat edelleen	31
Maailman kalakauppa supistui vuonna 2023.....	8	Paneeliyritysten näkemyksiä	32
Saaliskalojen hintojen nousu voimakasta vuonna 2023	9	Kalayrityksiltä ajankohtaista tietoa	33
Sodan vaikutukset jääneet odotettua vähäisemmiksi	10	Vuosi 2023 pähkinänkuoressa.....	34
Lohen kulutus kasvaa kehittyvissä maissa	11	Lohimarkkinoiden epävarmuus jatkuu.....	35
Lohen niukka tarjonta pitänyt hinnan korkeana.....	12	Lohimarkkinoiden epävarmuus heijastui kirjoloheen	36
El Nino vaikeutti kalastusta ja vähensi kalajauhon tuotantoa..	13	Kalateollisuuden rakennemuutos etenee.....	37
Kalan hinnan nousu kasvatti EU:n tuontia vuonna 2022	14	Vaikeuksia silakankalastuksessa	38
Norjan kirjolohen tuonti Eurooppaan palautumassa.....	15	Niukkuutta kärsivät kalajauho- ja öljymarkkinat vaikuttavat	
Norjan lohen vientimäärä supistui ja arvo kasvoi	16	silakan hintaan	39
Kotimarkkinat	17	Kallis hinta laskee silakan elintarvikekulutusta.....	39
Pääosa elintarvikekalasta on tuotua.....	18	Silakkaa viedään Itä-Euroopan ja Ruotsin elintarvike-	
Kalan tuonnin arvo laski	19	markkinoille	40
Viennin arvo pysyi edellisvuoden tasolla.....	20	Avomerikalastuksen kasvavat uhat heikentävät tulevaisuuden	
Tonnikalau tuonti väheni edellisvuodesta.....	21	näkymiä	40
Kalatuotteiden tuonti Puolasta tasaantunut	22	Särkikalau markkinoiden tilanne heikentynyt nopeasti	41
Pakastefileiden tuonnin arvo väheni.....	23	Kuhan sisämaan hankinnat tehostuneet	41
Kalajauhon vienti kasvanut.....	24	Kiinnostus sivuvirtojen hyödyntämiseen kasvaa	42
Kotimaisen vesiviljelyn tuotantomäärä kasvaa ja arvo		Kalaa sisältävien valmisruokien valikoima laajenee.....	42
nousee.....	25	Kasvatetun kalan ympäristömerkinnöillä hiipuvaa kysyntää....	42
Silakkasaaliit edellisvuoden tasolla	26	Lähteet	43
Silakan vientihinta nousi.....	27	Lisätietoa	44

Maailmanmarkkinat

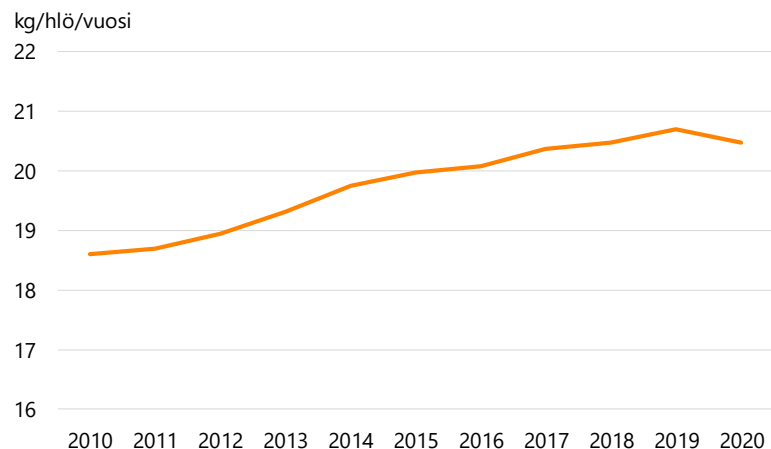
Kalan kulutuksen kasvu taittunut

Maailman väkiluvun kasvaa edellisvuosikymmeniä hitaammin. Nopeinta väestön kasvu on alhaisen tulotason maissa, kuten Saharan etelän puoleisessa Afrikassa. Myös Intian väkiluku kasvaa nopeasti ja se on nykyisin maailman väkirikkain valtio. Kiinan väestö lähti supistumaan vuonna 2022.

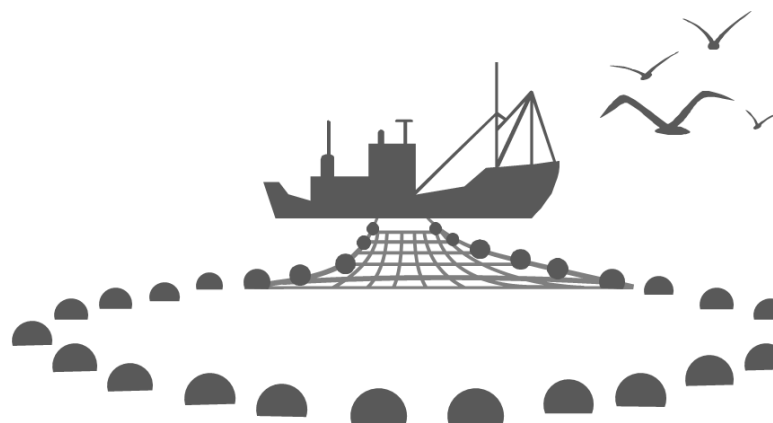
Pitkällä aikavälillä kalatuotteiden kulutus on ollut monta vuotta väestönkasvua nopeampi. Kulutuksen kasvu on johtunut tarjonnan lisääntymisestä, muuttuneista kulutustottumuksista ja tulojen kasvusta. Viime vuosikymmeninä kulutuksen kasvu on ollut voimakkainta Aasiassa ja Euroopassa. Afrikassa kalan kulutus on sen sijaan laskenut. Vuonna 2022 kalankulutus henkeä on ollut noin 20,5 kiloa.

Viime vuosina kalan kulutuksen kasvu on jäänyt vähäiseksi. Covid-19 -pandemia ja Venäjän hyökkäyssota ovat heikentäneet kehitystä, sillä kalan hinnat ovat nousseet ja kalantuotannon kasvu on hidastunut. Tästä huolimatta kalan kulutuksen ennustetaan seuraavan vuosikymmenen aikana kasvavan lihaa nopeammin.

Maailman väestön kalankulutus 2010–2020

Lähde: FAOSTAT.

Kalantuotannon kasvu perustuu vesiviljelyyn

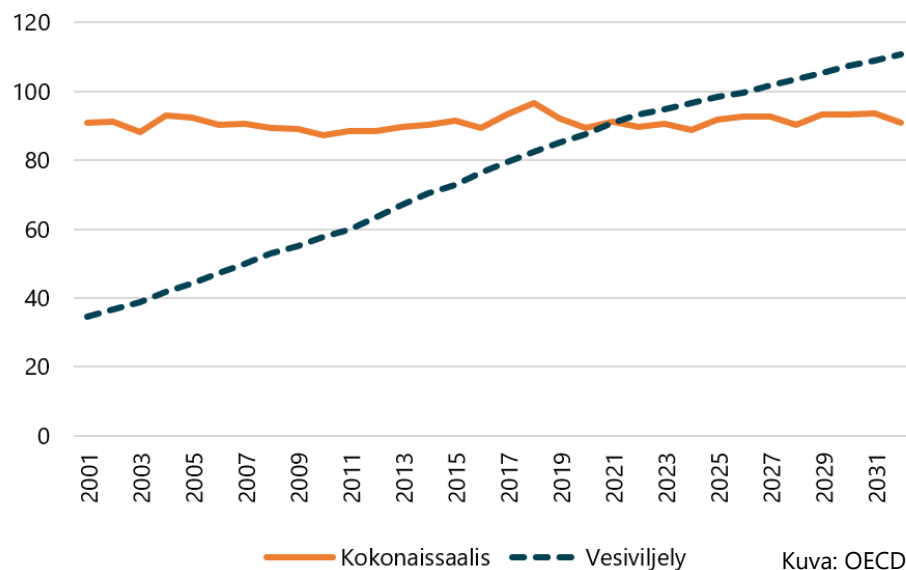
Vuodesta 2015 lähtien vesiviljely on tuottanut enemmän ihmisravintoa kuin kalastus. Vuonna 2022 vesiviljelytuotanto ylitti kalastuksen kokonaissaaliin.

Maailman yhteenlasketun kalantuotannon odotetaan kasvavan 202 miljoonaan tonniin vuoteen 2032 mennessä. Kalatuotannon kasvu perustuu lähes yksinomaan lisääntyvään vesi-

viljelytuotantoon, jonka ennustetaan kasvavan 20 miljoonaa tonnia vuodessa. Vesiviljelyn kasvu tulee merkittävästi hidastumaan, sillä viime vuosikymmenellä kasvu oli 30 miljoonaa tonnia vuodessa. Kiinan vesiviljelytuotannon ennustetaan vähentyvän. Kiina tulee pysymään suurimpana tuottajamaana, jonka osuus maailman tuotannosta säilyy 56 prosentissa.

Useimpien viljelylajien tuotannon kasvun ennustetaan jäävän edellisvuosikymmentä hitaammaksi. Karppi säilyy maailman eniten viljeltyinä lajina, vaikka päätuottajamaa Kiina supistaa tuotantoa ja sopeutuu kotimarkkinoiden muuttuvaan kysyntään.

Maailman kalansaaliin ja vesiviljelyn tuotanto ja ennuste vuoteen 2031

Kuva: OECD/FAO 2023 (muokattu).

Isompi osa kalasta käytetään ihmisravintona

Kehitysarvio (vuosista 2020–2022) vuoteen 2032

Saaliit säilyvät 91 miljoonassa tonnissa

- El Nino -sääilmiö aiheuttaa saalisvaihteluita
- Onnistunut säätely vahvistaa kantoja
- Saaliit hyödynnetään tehokkaammin
- Saaliin poisheitto vähenee
 - Isompi osa saaliista ihmisravinnoksi
 - Sivuvirtoja hyödynnetään tehokkaammin
 - > 51 % kalaöljystä sivuvirroista
 - > 27 % kalajauhosta sivuvirroista

Kalan kulutus kasvaa 182 miljoonaan kiloon

- Kulutuksen vuotuinen kasvuvauhti hidastuu
- Ihmisravintona käytetyn kalan osuus tuotannosta kasvaa 90 prosenttiin
- Keskikulutus 21,4 kg/hlö/v vuonna 2032
- Kulutus nousee voimakkaimmin Aasiassa
 - 74 % kalatuotannon kasvusta kulutetaan Aasiassa
 - 34 % kalatuotannon kasvusta kulutetaan Kiinassa

Viljelytuotanto kasvaa 111 miljoonaan tonniin

- Vesiviljely ohitti elintarviketuotannossa kalastuksen 2015 > 2032 kulutuksesta 61 % vesiviljelystä
- Tuotannon vuotuinen kasvuvauhti hidastuu
 - Ympäristölainsäädösten täytäntöönpano hillitsee kasvua
 - Tilan puute makeassa vedessä rajoittaa kasvua
 - Lisääntyvät eläintaudit vaikeuttavat kasvua

Maailman kalakauppa supistui vuonna 2023

Vuonna 2020 pandemian alkaessa kalakaupan arvo ja myyntimäärät supistuivat. Seuraavana vuonna pandemian rajoitustoimet väistyivät, taloudet avautuivat ja kalakaupan myyntimäärät kasvoivat 16 prosenttia.

Vuonna 2022 kalan kokonaistuotanto kasvoi 1,2 prosenttia ja kalakaupan arvo yli 10 prosenttia. Arvon nousu johtui turska- ja parvika-

lojen korkeista hinnoista sekä ennätysellisen korkeista lohien hinnoista.

Kalatuotannon kasvu lähes pysähtyi vuonna 2023. Vesiviljelyn tuotanto kasvoi vajaat 3 prosenttia. Mutta kalastuksen saaliit supistuivat, sillä El Nino -sääilmiö vaikeutti Etelä- Amerikan kalastusta.

Vuosi 2023 osoittautui kalastus- ja vesiviljelyalalle vaikeaksi, sillä kalatuotteiden tarjonta oli niukkaa ja kysyntä heikkoa. Vuonna 2023 kalakaupan volyymi laski yli 4 prosenttia ja on noin 65 miljoonaa tonnia. Kalakaupan arvo laski vajaa 3 prosenttia ja oli noin 184 miljardia dollaria.

Yleinen hintojen nousu ja taloudellinen epävarmuus ovat heijastuneet kalamarkkinoihin. Kalatuotteiden kulutuksen kasvu on hiipunut, sillä kuluttajien ostomahdollisuuksien supistuksessa kalatuotteet ovat kärsineet kovenevasta hintakilpailusta.

Etenkin vauriassa maissa arvokkaimpien ja voimakkaimmin kallistuneiden kalatuotteiden myynti on heikentynyt, kun kulutus on siirtynyt edullisempiin vaihtoehtoihin. Kohtuuhintaisina säilyneiden pienten parvikalojen ja katkarapujen kysyntä on kasvanut. Myös Kaakkois-Aasiassa kasvatetun pangasiuksen suosio on noussut, sillä se on pysynyt yhtenä markkinoiden edullisimmista kalalajeista.

Maailman kalakauppa

	2021	2022	2023 (enn.)	Muutos 2022–2023
	miljoonaa tonnia (elävän kalan painona)			
Kalan tuotanto	182,1	184,3	185,4	0,60 %
Kalan saalis	91,2	91,1	89,6	-1,70 %
Vesiviljely	90,9	93,2	95,8 €	2,80 %
Kalakaupan arvo (USD mrd.)	176,2	188,5	183,7	-2,60 %
Kaupan volyymi	66,6	67,9	65	-4,30 %
Kokonaiskulutus	182,1	184,3	185,4	0,60 %
Ruuun kulutus	161,1	164,2	166,1	1,20 %
Rehun kulutus	16,9	16,1	15,2	-5,30 %
Muu käyttö	4,0	4,0	4,0	-0,10 %
Kalan kulutus ihmisravinnoksi (kg/vuosi)	20,4	20,6	20,6	0,30 %
Kalastuksessa tuotettu kala	9,0	9,0	8,9	-1,80 %
Vesiviljelyssä tuotettu kala	11,4	11,6	11,8	1,90 %
FAO KALAN HINTAINDEKSI (2014-2016=100)	101,7	120,8	125,5*	2,10 %*

Lähde: FAO 2023a.

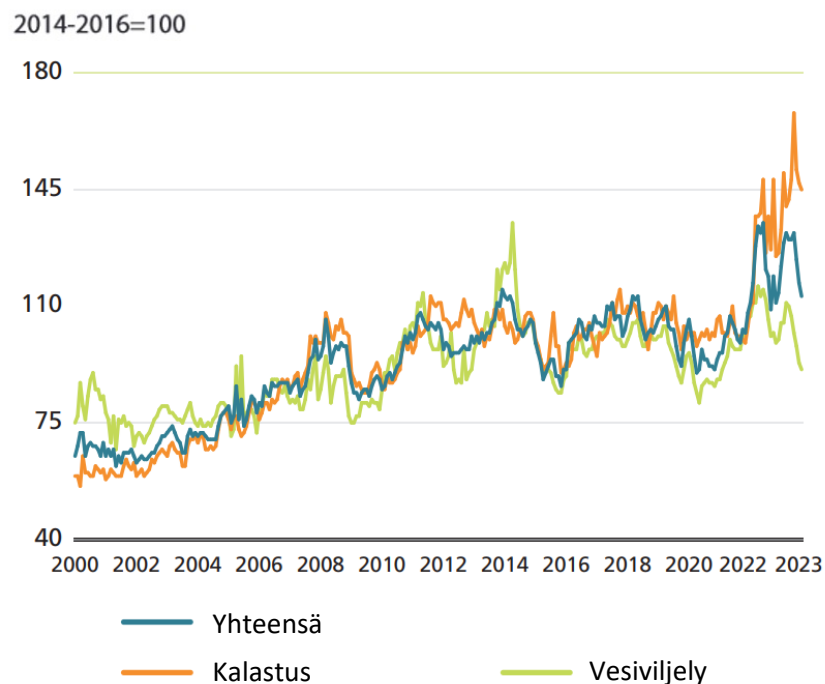
* I-IX

Saaliskalojen hintojen nousu voimakasta vuonna 2023

Pandemian rajoitustoimien lieventyessä kalamarkkinat piristyivät vuonna 2021. Kysynnän elpyminen johti vesiviljelytuotteiden voimakkaaseen hintojen nousuun. Tarjonta ei kasvanut kysynnän mukaan, minkä seurauksena vesiviljelytuotteiden hintojen nousu kiihtyi alkuvuonna 2022. Lisäksi Venäjän hyökkäyssota heikensi kalastettujen kalalajien tarjontaa, mikä piti turskakalojen ja parvikalojen hinnat korkealla.

Vesiviljelytuotteiden ja saaliskalojen hintakehitys eriytyi voimakkaasti vuonna 2023, sillä taloudellinen epävarmuus heijastui markkinoihin ja heikensi kalatuotteiden kysyntää. Tammi-syyskuussa 2023 vesiviljelytuotteiden hinnat laskivat 13 prosenttia. Samaan aikaan saaliskalojen hinnat nousivat 12 prosenttia, sillä tärkeiden saalislajien, kuten turskan, silakan, makrillin ja tonnikalan tarjonta jäi riittämättömäksi.

FAO:n kalan hintaindeksin muutos 2000–2023

Kuva: FAO 2023 b.

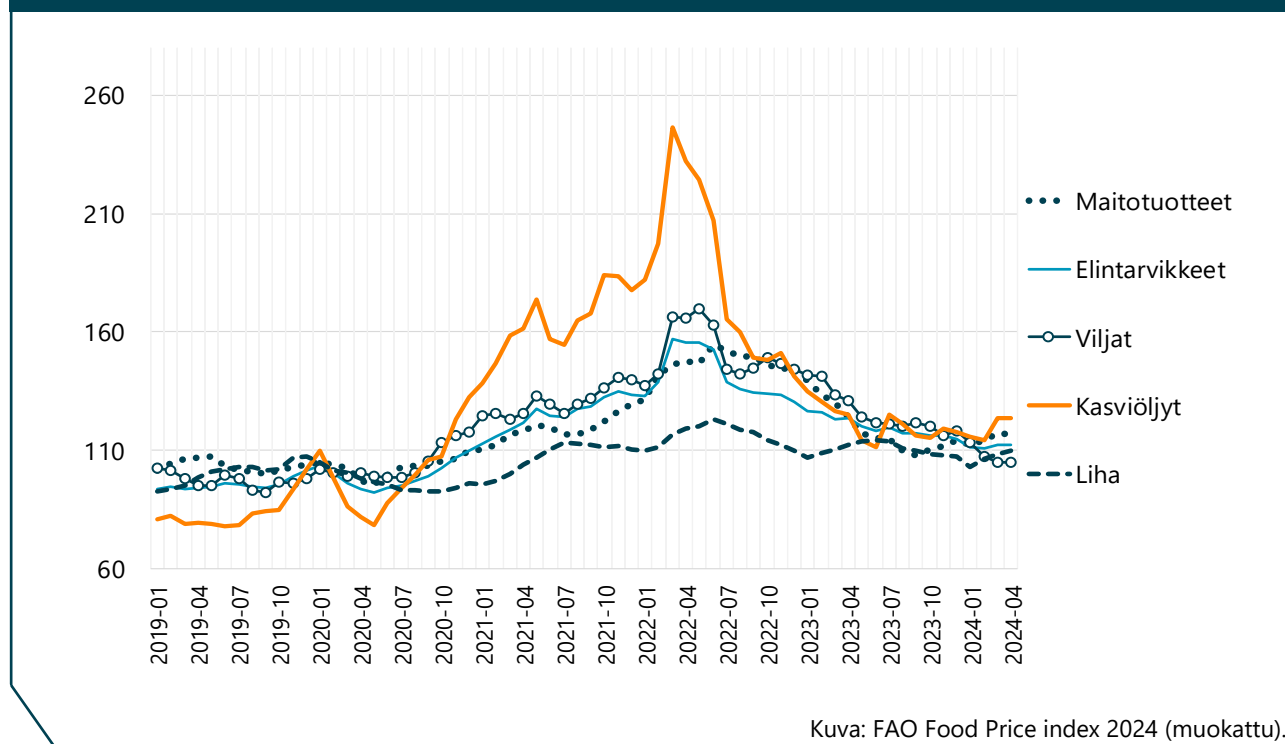
Sodan vaikutukset jääneet odotettua vähäisemmiksi

Venäjän helmikuussa 2022 aloittama hyökkäyssota Ukrainaan on ravistellut koko maailmaa. Sodan alkaessa huolestuttiin sen mahdollisista vaikutuksista maailman ruokamarkkinoille, sillä Venäjä ja Ukraina ovat merkittäviä maataloustuotteiden tuottajia.

Yli kaksi vuotta jatkunut sota häiritsee edelleen huomattavasti Ukrainan maataloustuotantoa ja kauppaa ja muodostaa jatkuvan uhan maailmanlaajuiselle elintarviketurvalle. Mutta pelot tarjontahäiriöistä ja korkeista hinnoista ovat suurelta osin laantuneet sodan alkamisen jälkeen, sillä globaalit elintarvikemarkkinat ovat kyenneet sopeutumaan sodasta aiheutuneisiin häiriöihin.

Keväällä 2024 vehnän, maissin ja soijapavun hinnat olivat laskeneet selvästi sotaa edeltävää tasoa alemmas. Hintojen laskuun on useita syitä. Venäjän ennätyselliset vehnäsadot vuosina 2022/23 ja 2023/24 ovat kasvattaneet Venäjän vientiä. Ukrainan satamien uudelleen avaaminen mahdollisti suuret viljan ja öljysiemen vientimäärät. Samaan aikaan EU, Australia ja Kanada ovat lisänneet vehnän vientiä. Lisäksi maissia on tuotu maailmanmarkkinoille Pohjois- ja Etelä-Amerikasta normaalitilannetta enemmän.

FAO:n elintarvikehyödykkeiden ja ruuan hintaindeksi 2019–2024 (2014–2016=100)

Lohen kulutus kasvaa kehittyvissä maissa

Atlantin lohi on tärkeimpiä kalatuotteita kehittyneissä teollisuusmaissa ja merkittävin kala Suomen markkinoilla. Lohen tuotannon vuosikasvu on viimeisen vuosikymmenen aikana ollut 3 prosenttia ja kasvun ennakoitaan jatkuvan, vaikkakin hieman pienempänä. Vuonna 2023 Atlantin lohen tuotannon määrä laski 4 prosenttia ja oli 2,5 miljoonaa tonnia.

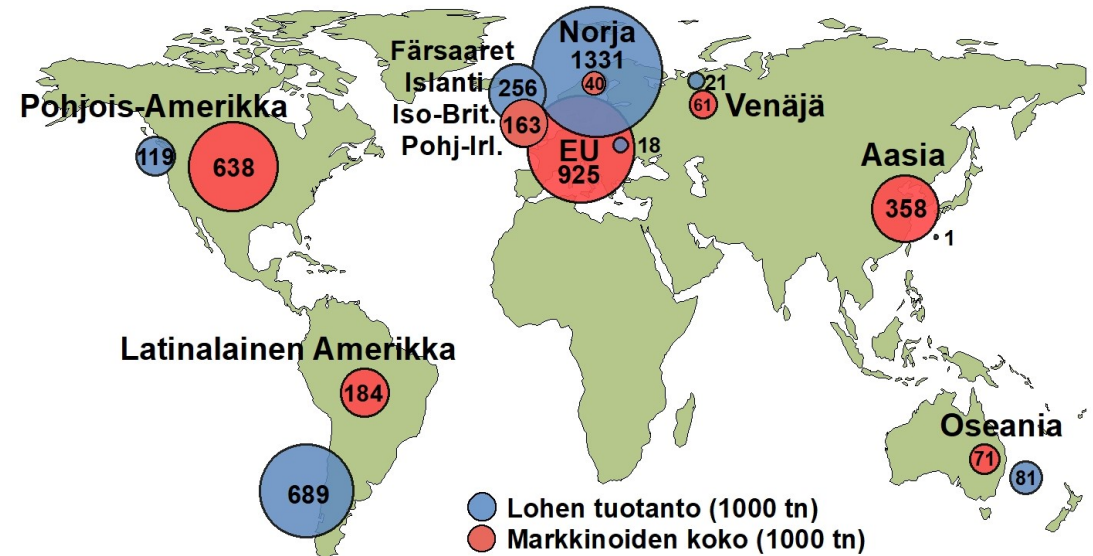
Norjassa tuotetaan yli puolet ja Chilessä reilu neljännes kokonaisuudesta. Muut tuottajat ovat Pohjois-Amerikassa ja Euroopassa. Tuotanto on keskittynyt, kun isot yritykset ovat ostaneet pienempiä. Lohen päämarkkinat ovat EU:ssa ja Pohjois-Amerikassa. Lohen kulutus kasvaa nopeasti myös kehittyvissä maissa, erityisesti Aasiassa ja Latinalaisessa Amerikassa.

Atlantin lohen viiden suurimman tuottajan tuotanto vuonna 2023

5 suurinta lohen kasvattajaa	Lohen tuotanto (1000 tn, perattu paino)	%
Mowi	475	18 %
SalMar	254	10 %
Cermaq	174	7 %
AquaChile	139	5 %
LerØy Seafood	139	5 %
YHTEENSÄ	1180	46 %
Kokonaistuotanto	2516	100 %

Lähteet: Lerøy Seafood Group annual report 2023, Mowi annual report 2023, Mowi Salmon Farming Industry Handbook 2024, Salmar annual report 2023

Atlantin lohen tuotanto- ja markkina-alueet vuonna 2023

Lähde: Mowi 2024.

Lohen niukka tarjonta pitänyt hinnan korkeana

Suurimmilla lohentuottajamailla on ollut tuotannollisia ongelmia ja tarjonta on pysynyt niukkana vuonna 2023.

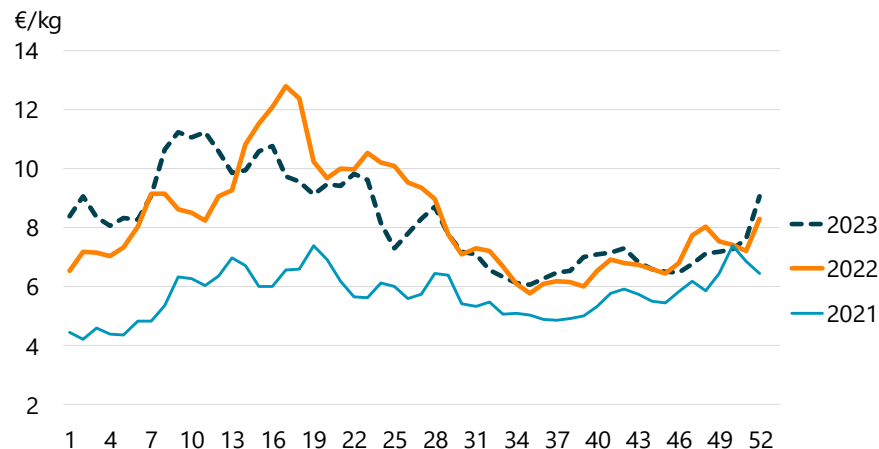
Norjan tuotantoa ovat leikanneet poikkeuksellisen suuret kalakuolemat. Merivaiheen kasvatuksessa menehtyi 17 prosenttia lohista ja 14 prosenttia kirjolohista vuonna 2023. Merkittävimpanä kalakuolemien syynä ovat olleet erilaiset infektioaudit. Chilen kasvatusta ovat heikentäneet El Nino -sääilmiöstä johtuneet leväkukinnot ja kalataudit. Myös Skotlannissa on esiintynyt tavallista enemmän kalakuolemia.

Kanada on maailman neljänneksi suurin tuottajamaa. Myös Kanadassa tuotanto on nopeasti supistumassa, sillä edellisen hallituksen päätöksen mukaisesti kasvatustilojen lupia ei ole enää uusittu. Tuotanto on Kanadassa laskenut vajaassa kymmenessä vuodessa 150 miljoonasta kilosta 90 miljoonaan kiloon.

Lohen heikosta tarjonnasta huolimatta hinnat eivät ole nousseet, sillä taloustilanne on monessa Euroopan maassa kireä. Lohen hinnan nousua on hillinnyt myös yleinen elintarvikkeiden hintojen lasku.

Atlantin lohen (3–6 kg) viikkovientihinta vuosina 2021–2023 (Nasdaq)

Lähde: Undercurrent news.

El Nino vaikeutti kalastusta ja vähensi kalajauhon tuotantoa

Vuosittain noin 20 miljoonaa tonnia kalaraaka-ainetta käytetään kalajauhon ja kalaöljyn tuottamiseen. Vajaa kolmannes kalajauhon ja vajaa puolet kalaöljyn raaka-aineesta saadaan kalateollisuuden sivuvirroista.

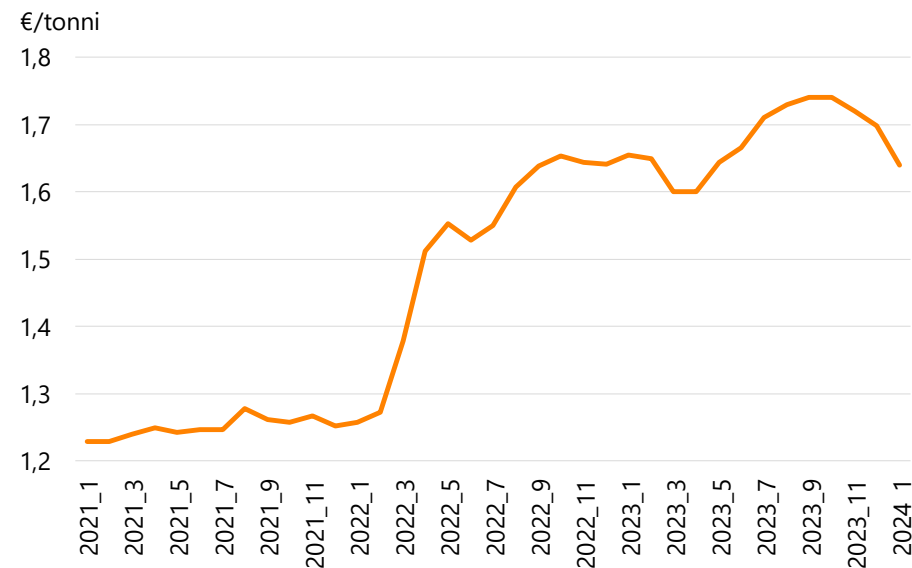
Maailman kalajauhon tuotanto on noin 5 miljoonaa tonnia ja kalaöljyn tuotanto miljoonaa tonnia vuodessa. Etelä-Amerikan rannikko on merkittävin raaka-aineen kalastusalue. Peru ja Chile tuottavat 25 prosenttia maailman kalajauhosta ja 22 prosenttia kalaöljystä. Alueen saaliit voivat vaihdella voimakkaasti, sillä muutaman vuoden välein toistuva El Nino -sääilmiö voi vaikeuttaa kalastusta ja pienentää saaliita.

Vuonna 2023 El Nino- sääilmiö heikensi huomattavasti Perun kalastusta. Saaliit laskivat 60 prosentti normaalin vuoteen verrattuna. Maailman kalajauhon tuotanto supistui lähes 20 prosenttia vuoteen 2022 verrattuna ja jäi noin 4,5 miljoonaan tonniin. Kalajauhon hinta nousi vuonna 2023.

Kalaöljyn tuotanto säilyi miljoonassa tonnissa. Sääilmiön ennustetaan heikkenevän vuoden 2024 aikana. Kalastus tulee todennäköisesti vahvistumaan ja kalajauhotuotanto nousemaan.

Kiina on maailman suurin kalajauhon ostaja. Se tuo vuosittain noin 1,6 miljoonaa tonnia kalajauhoa. Vuonna 2023 kalajauhon kulutus laski supistuneen vesiviljelyn ja sianlihan tuotannon takia

Kalajauhon keskihinta, CIF Peru

Lähde: Undercurrent news.

Kalan hinnan nousu kasvatti EU:n tuontia vuonna 2022

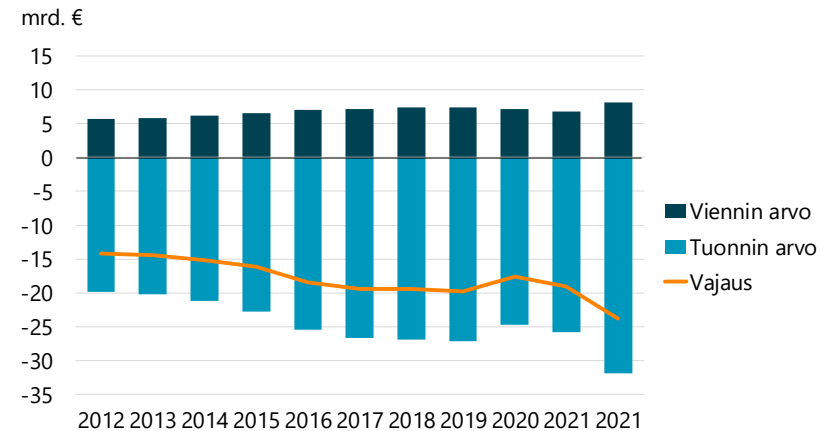
EU:n oma kalatuotanto ei riitä kysynnän kattamiseen. Kalatuotteiden tuonnin pitkään jatkunut kasvu taantui vuonna 2020 pandemian seurauksena. Rajoitusten purkaututtua kalamarkkinat alkoivat elpyä ja vuonna 2021 kalan tuonti lähti uudelleen nousuun. Vuonna 2022 tuonti kasvoi voimakkaasti. Tuonnin arvo nousi yli viidenneksin, 32 miljardiin euroon. Hintojen kohoamisen takia kalatuotteiden tuonnin määrä laski 2 prosenttia, 6,1 miljardiin tonniin.

Lohikalojen tuonnin arvo nousi lähes 30 prosenttia ja saavutti uuden ennätyksen 8,4 miljardia euroa. Lohen tuontimäärä laski 3 prosenttia, mutta pysyi pandemiaa edeltävää aikaa korkeampana.

EU:n kalatuotteiden vientimäärä laski 5 prosenttia, mutta arvo nousi yli 7 miljardiin euroon. Norja on EU:n tärkein vientimaa. Suurin osa viennistä Norjaan on kalajauhoa ja -öljyä. Lohituotteiden vienti nousi 1,24 miljardiin euroon. USA on EU:n lohituotteiden merkittävin vientimarkkina.

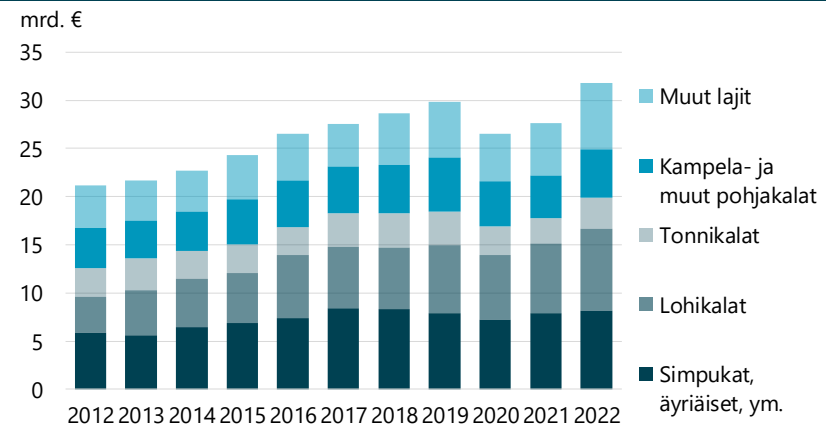
Tuonnin arvon kasvun vuoksi EU:n kalakaupan alijäämä kasvoi 25 prosenttia ja oli 24 miljardia euroa. Alijäämä on kasvanut reaalisesti yli 60 prosenttia kymmenessä vuodessa.

EU:n kauppataaseen vaje 2012–2022

Lähde: EUMOFA 2023.

EU:n tuonnin arvo 2012–2022

Lähde: EUMOFA 2023.

Norjan kirjolohen tuonti Eurooppaan palautumassa

Norjan kirjolohen tuotanto ja vienti on vaihdellut vuosittain. Vuonna 2020 kirjolohen tuotanto kasvoi voimakkaasti. Pandemian heikensi kirjolohen vientimarkkinoita ja vaikeutti Aasian vientiä. Viennin kasvu kohdistui Eurooppaan. Myös Suomeen tuotiin kirjolohta aiempia vuosia enemmän.

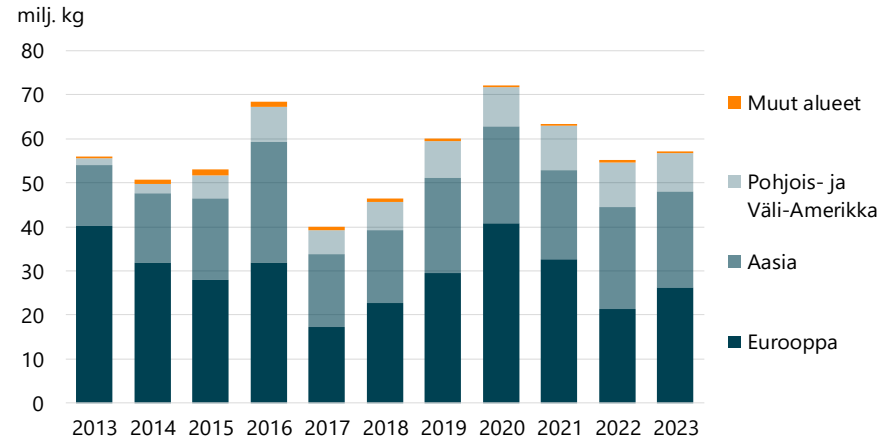
Kirjolohen vientimäärä supistui 12 prosenttia 63 miljoonaan kiloon vuonna 2021. Voimakkaimmin väheni vienti Eurooppaan. Yli puolet kirjolohesta myytiin Eurooppaan. Valko-Venäjä, Ukraina ja Puola olivat suurimmat vientimaat, jonne suuntautui yhteensä 75 % Euroopan viennistä.

Vuonna 2022 Norjan kirjolohen vienti laski 55 miljoonaan kiloon. Aasia nousi suurimmaksi markkina-alueeksi. Euroopan markkinat supistuivat Venäjän hyökkäyssodan takia, koska Valko-Venäjän vienti romahti ja vienti Ukrainaan puolittui. Vienti Liettuaan kymmenkertaistui neljään miljoonaan kiloon. Myös vienti Suomeen kaksinkertaistui miljoonaan kiloon. Puolet tuonnista jäi Suomen markkinoille ja loput vietiin edelleen Euroopan markkinoille.

Vuonna 2023 Norjan kirjolohen vienti kääntyi kasvuun ja nousi 57 miljoonaan kiloon. Aasian markkinat supistuivat. Vienti Eurooppaan kasvoi yli 26 miljoonaan kiloon. Voimakkaimmin vienti kasvoi Tanskaan ja Viroon. Kirjolohen vienti Suomeen supistui 25 prosentti ja jäi 0,7 miljoonaan kiloon. Suurin osa tuonnista jäi Suomen markkinoille.

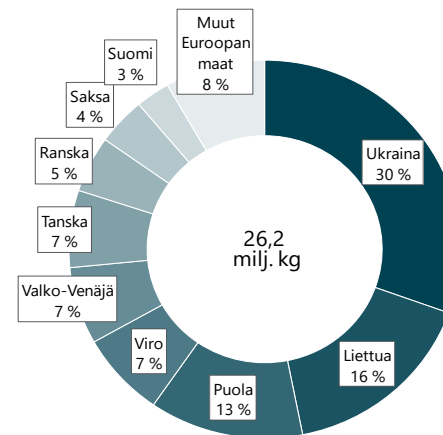
Kirjolohen vientihinnat laskivat vuonna 2023 ja viennin arvo pysyi noin 500 miljoonassa eurossa.

Norjan kirjolohen vientialueet 2013–2023

Lähde: Statistics Norway.

Norjan kirjolohen vienti Euroopan maihin vuonna 2023

Lähde: Statistics Norway.

Norjan lohien vientimäärä supistui ja arvo kasvoi

Pandemiarajoitusten purku lisäsi voimakkaasti ravintolakysyntää vuonna 2021. Tuoreen kokonaisen lohien kokonaisvienti Norjasta kasvoi 11 prosenttia ja nousi yli miljoonaan tonniin. Vienti Eurooppaan kasvoi 9 prosenttia. Aasian ja Pohjois-Amerikan vientimäärä kasvoi yli 20 prosenttia. Vienti Kiinaan nousi 25 miljoonaan kiloon.

Lohien kysyntä säilyi korkeana myös 2022, mutta Norjan supistuneen tuotannon takia lohien

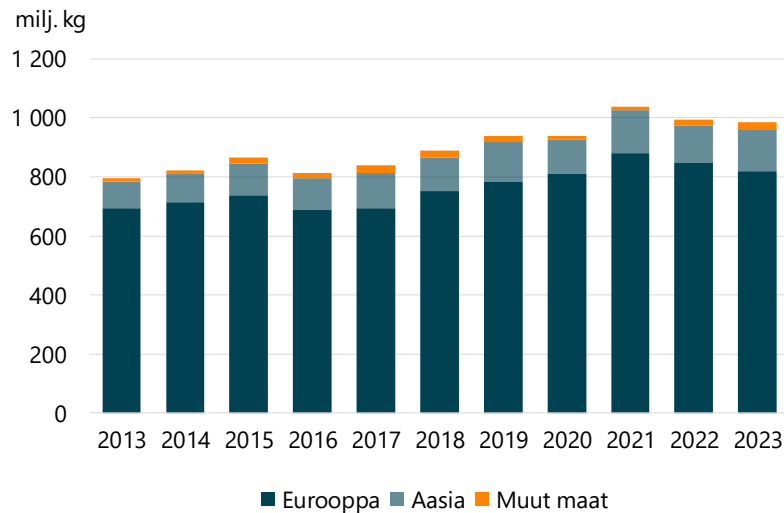
vientimäärä laski. Tuoreen kokonaisen lohien vienti Aasiaan väheni 11 prosenttia. Vienti Eurooppaan laski 4 prosenttia ja sen osuus jäi 85 prosenttiin lohien kokonaisviennistä.

Lohien tarjonta säilyi niukkana myös 2023. Norjan kokonaisen lohien vienti supistui prosenttiin ja vientihinnat nousivat vajaa 5 prosenttia. Tuoreen lohien viennin kokonaisarvo nousi 3 prosenttia ja oli kahdeksan miljardia euroa.

Norja on lisännyt voimakkaasti tuoreen lohifileen vientiä. Vuosina 2018-2022 vienti on kasvanut lähes 70 prosenttia. Erityisesti lohifileen vienti Eurooppaan on kasvanut.

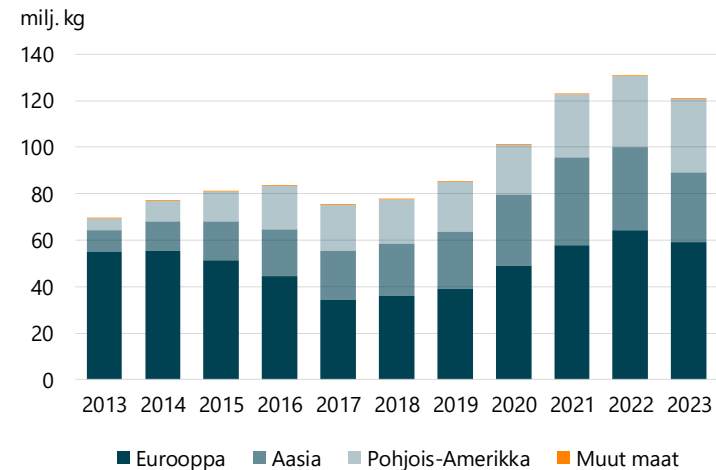
Vuonna 2023 tuoreen lohifileen vienti supistui 7 prosenttia ja oli 121 miljoonaa kiloa josta puolet meni Eurooppaan. Fileen kilohinta nousi 11 prosenttia ja lohifileen viennin kokonaisarvo nousi 3 prosenttia 1,65 miljardiin euroon.

Norjan tuoreen kokonaisen lohien vientialueet

Lähde: Statistics Norway.

Norjan tuoreen lohifileen vientialueet

Lähde: Statistics Norway.

Kotimarkkinat

Pääosa elintarvikekalasta on tuotua

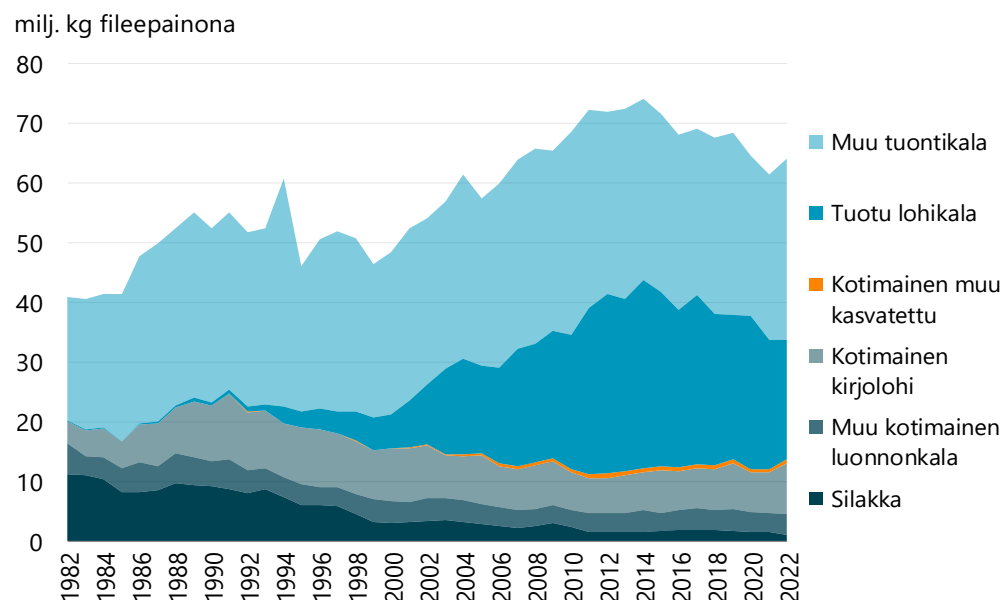
Kotimarkkinoilla elintarvikekalan kysyntä on 1980-luvun alusta kasvanut vuoteen 2015 asti, jonka jälkeen se kääntyi laskuun. Kotimaista kalaa on korvautunut tuodulla kalalla. 1980-luvun alussa puolet kalasta oli kotimaista, kun tällä hetkellä tuodun kalan osuus lähes 80 prosenttia.

Lohikalojen kysyntä kasvoi Suomessa pitkään samaa tahtia kuin Atlantin lohien maailmantuotanto. Kasvatetut lohikalat korvasivat erityisesti silakkaa. Nyt tärkeimmät kauppakalat ovat lohi ja kirjolohi. Kasvatettujen lohikalojen osuus on puolet markkinoista.

Viime vuosina lohikalojen kysyntä on korkean hinnan vuoksi vähentynyt. Erityisesti lohikalojen tuonti on supistunut. Kotimaisen kalan kysyntä on sen sijaan viime vuosina pysynyt vakaana ja sen osuus on hieman kasvanut.

Vuonna 2022 Suomessa käytettiin fileepainona mitaten noin 64 miljoonaa kiloa kalaa. Tästä vajaa 29 miljoonaa kiloa oli lohta ja kirjolohta. Lohikaloista noin 30 prosenttia oli kotimaassa kasvatettua kirjolohta ja loput Norjasta tuotua lohta ja kirjolohta. Muuta tuontikalaa oli 30 miljoonaa kiloa ja kotimaista luonnonkalaa 5 miljoonaa kiloa.

Suomen elintarvikekalan markkinoiden kehitys vuosina 1982–2022

Lähde: Luke.

Kalan tuonnin arvo laski

Vuonna 2023 Suomeen tuotiin kalatuotteita yhteensä 372 miljoonalla eurolla. Tästä ihmisravinnoksi tarkoitettujen tuotteiden osuus oli 365 miljoonaa euroa. Lisäksi Norjasta tuotiin 183 miljoonalla eurolla kokonaista tuoretta lohta, joka vietiin sellaisenaan edelleen muualle Eurooppaan. Tämä läpivienti pois lukien Suomen ihmisravinnoksi tuodun kalan arvo laski 11 prosenttia edellisvuoteen verrattuna.

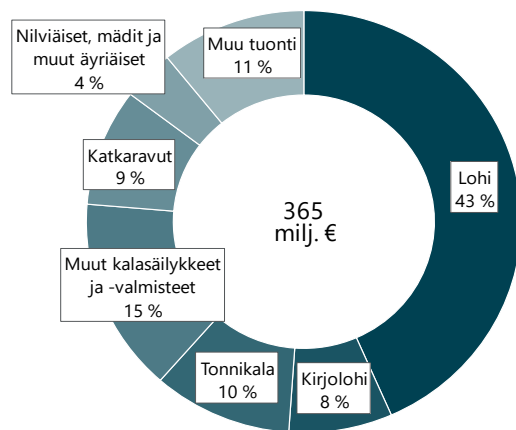
Vuonna 2023 tuotiin lohta 159 miljoonalla eurolla. Tuodun lohien arvo oli 18 prosenttia edellisvuotta pienempi. Kirjolohta tuotiin myös edellisvuotta vähemmän ja tuodun kirjolohen arvo oli 28 miljoonaa euroa, kun se vuotta aiemmin oli 38 miljoonaa euroa.

Pakastettujen kalojen ja valmisteiden tuonnin arvo oli edellisvuoden tasolla eli yhteensä 192 miljoonaa euroa. Tästä tonnikalan osuus oli 38

miljoonaa euroa, katkarapujen ja katkarapu-
tuotteiden 33 miljoonaa euroa ja silli- ja silak-
kavalmisteiden ja -säilykkeiden arvo yli 11 mil-
joonaa euroa.

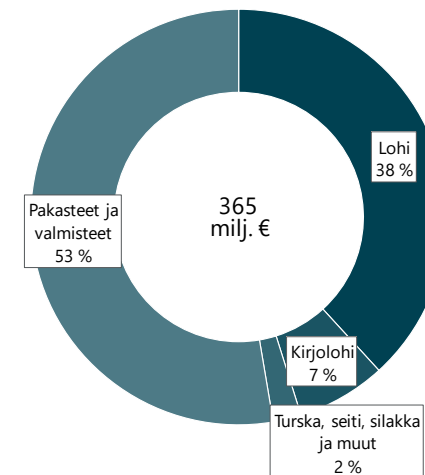
► Luke tilastot: [Kalan ulkomaankauppa](#)

Ihmisravinnoksi tuodun kalan arvo päätuoteryhmittäin 2023

Lähde: Luke.

Tuonnin arvon jakaantuminen tuoretuotteisiin ja muihin kalatuotteisiin vuonna 2023

Lähde: Luke.

Huom.: Kuvat eivät sisällä Norjasta Suomen kautta Eurooppaan myytyä tuoretta lohta.

Viennin arvo pysyi edellisvuoden tasolla

Norjasta tuotiin vuonna 2023 kalatuotteita kaikkiaan 168 miljoonan euron arvosta, mikä oli 45 prosenttia kokonaisarvosta. Ruotsin osuus on ollut viimeisen viiden vuoden aikana 10-14 %. Ruotsista tuotiin kokonaista kirjolohta 3,4 miljoonaa kiloa, mutta lisäksi useita muita tuotteita, kaikkiaan 50 miljoonan euron arvosta. Tanskasta tuotiin myös erilaisia tuotteita, esimerkiksi katkarapua ja katkaraputuotteita. Yli 10 miljoonan euron tuontimaita olivat lisäksi Alankomaat, Puola, Saksa, Viro ja Espanja.

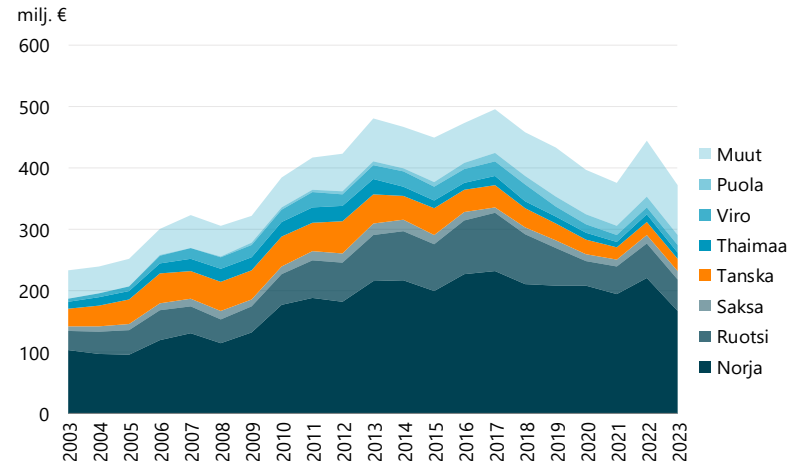
Kalan ja kalatuotteiden viennin arvo on noussut selvästi 2000-luvun aikana. Vuonna 2023 viennin arvo oli 79 miljoonaa euroa ollen suunnilleen edellisvuoden tasolla.

Vuonna 2023 eniten vietiin Viroon, Ruotsiin ja Tanskaan. Viroon vietiin 29 miljoonalla eurolla kalaa, suurimmaksi osaksi silakkaa ja kilohailia sekä kirjolohta, mutta paljon myös mätiä. Ruotsiin vietiin eniten lohifilettä, mätiä ja savustettua lohta. Tanskan vienti perustui lähinnä kalarasvoihin ja -öljyihin, kalajauhoon ja kokonaiseen silakkaan. Venäjälle vietiin elokuuhun 2014 asti paljon pakastettua kilohailia ja silakkaa. Niiden vienti loppui tämän jälkeen Venäjän tuontikiellon vuoksi.

Viedyn mädin ja mätituotteiden arvo nousi vuonna 2022 selvästi ja vuonna 2023 se oli lähes 15 miljoonaa euroa.

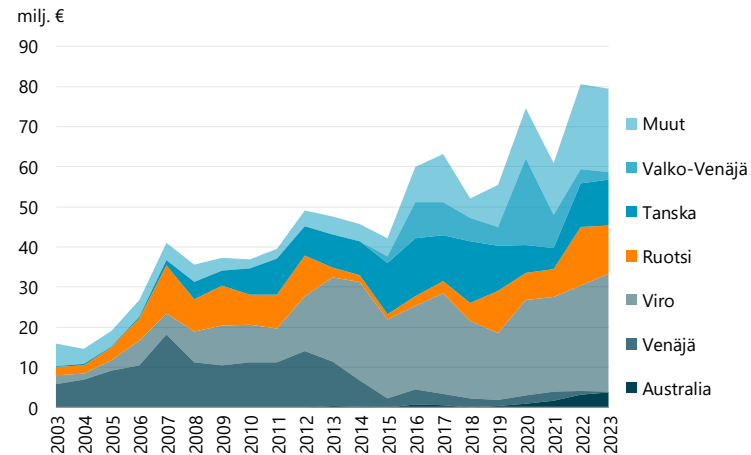
Huom.: Tuonnista ja viennistä on vähennetty kokonainen tuore lohi, jota on Norjasta viety Suomen kautta eteenpäin merkittävästi etenkin 2017-2021.

Kalan ja kalatuotteiden tuonnin arvo 2003–2023

Lähde: Luke.

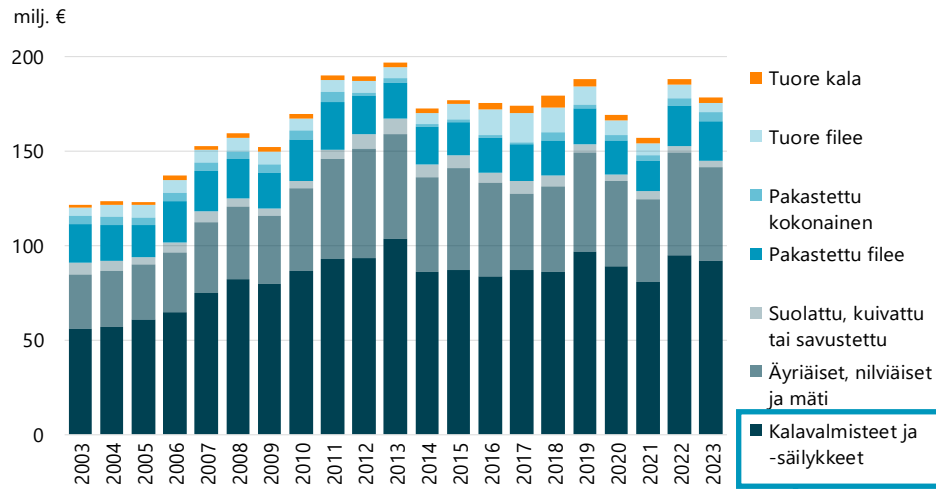
Kalan ja kalatuotteiden viennin arvo 2003–2023

Lähde: Luke.

Tonnikalalan tuonti väheni edellisvuodesta

Muun kuin lohikalajien tuonnin arvon kehitys 2003–2021

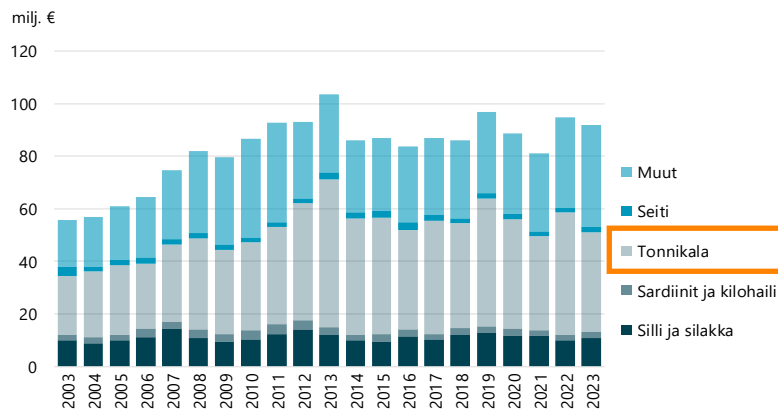
Lähde: Luke.

Lohikalajien lisäksi Suomeen tuotiin muuta kalaa ja kala-tuotteita, vuonna 2023 noin 178 miljoonalla eurolla. Tuontikalasta tonnikalaa käytetään lohien jälkeen eniten. Tonnikalaa on käytetty viimeisten vuosien aikana keskimäärin noin 1,6 kiloa henkilöä kohden vuodessa.

Vuonna 2023 tonnikalavalmisteiden tuonnin arvo oli 38 miljoonaa euroa, kun vuonna 2022 arvo oli 47 miljoonaa euroa. Vuonna 2023 tonnikalaa tuotiin yhteensä 7 miljoonaa kiloa, eniten Thaimaasta, Espanjasta ja Mauritiukselta.

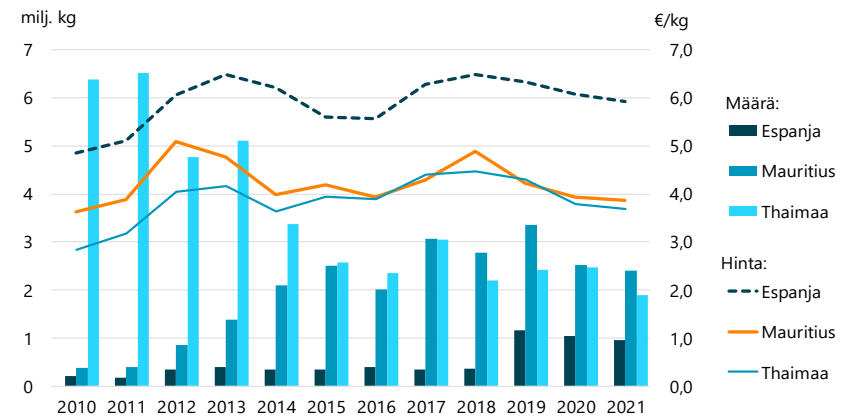
► Tilastot: Kalan tuonti ja vienti

Kalavalmisteiden tuonnin arvon kehitys 2003–2021

Lähde: Luke.

Tonnikalalan tuonnin kehitys maittain

Lähde: Luke.

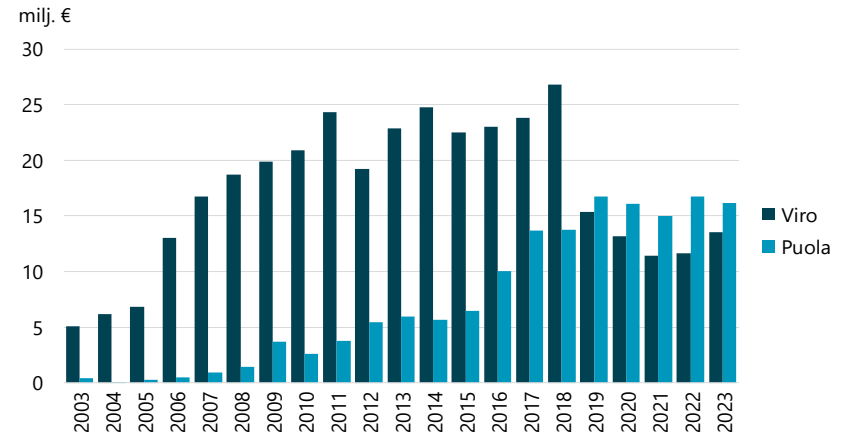
Kalatuotteiden tuonti Puolasta tasaantunut

Viron ja Puolan osuus kalatuotteiden tuonnin arvosta oli yhteensä 8 prosenttia vuonna 2023. Puolan tuonti oli noususuunnassa 2010-luvun alusta, mutta on sittemmin tasaantunut. Vuonna 2023 Puolan tuonti oli 16 miljoonaa euroa. Viron tuonti nousi vuonna 2023 hieman, noin 13,5 miljoonaan euroon. Keskimäärin 2020-luvun alkuvuosina tuonti Virossa on ollut yli 40 prosenttia pienempi kuin 2010-luvulla.

Puolasta tuodaan eniten kalavalmisteita ja -säilykkeitä sekä alaskanseitiä ja seitiä. Myös savustettua lohta tuodaan Puolasta paljon. Virossa tuodaan eniten kalavalmisteita ja -säilykkeitä. Kalarasvojen ja -öljyjen tuonti Virossa lisääntyi huomattavasti vuonna 2023 ollen arvoltaan 2,4 miljoonaa euroa.

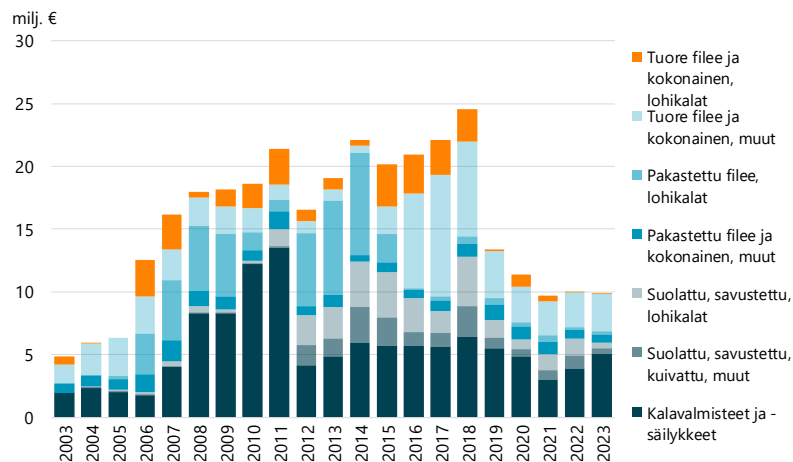

Virosta ja Puolasta tuodun kalan arvo 2003–2023

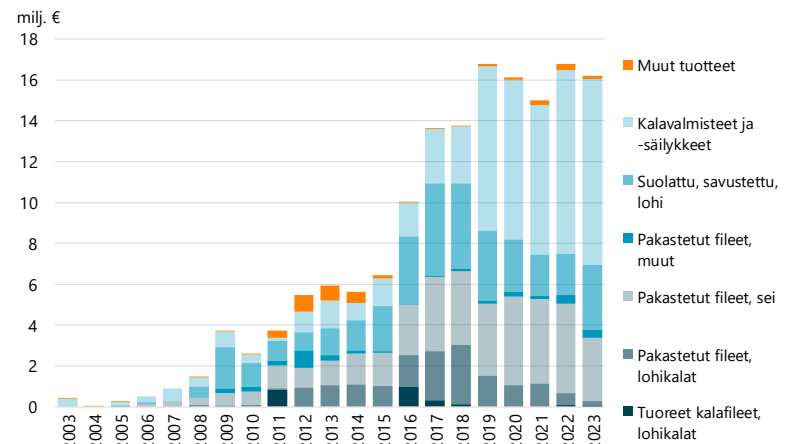
Lähde: Luke.

Virosta tuotujen kalatuotteiden arvo 2003–2023

Lähde: Luke.

Puolasta tuotujen kalatuotteiden arvo 2003–2023

Lähde: Luke.

Pakastefileiden tuonnin arvo väheni

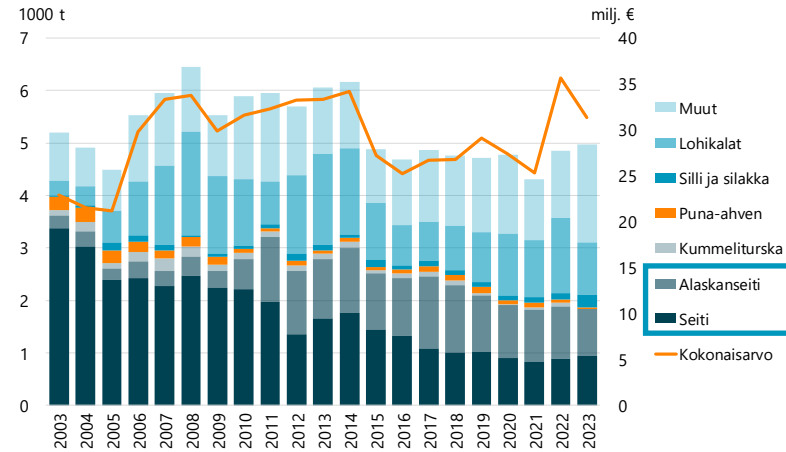
Pakastefileitä tuotiin 5 miljoonaa kiloa. Vuonna 2023 pakastefileiden tuonnin arvo väheni edellisvuodesta, mutta oli kuitenkin yli 31 miljoonaa euroa.

2000-luvun alussa kaksi kolmannesta Suomeen tuoduista pakastefileistä oli seitä. Sein kysyntä laskee ja vain hieman yli puolet seikaloista on nyt seitä. Kiinan ja Tanskan osuus tuonnista on pienentynyt. Puola on 27 prosentin osuudellaan nykyään merkittävin seikalojen tuontimaa, mutta Suomeen tuli vuonna 2023 myös paljon venäläistä alaskanseitiä.

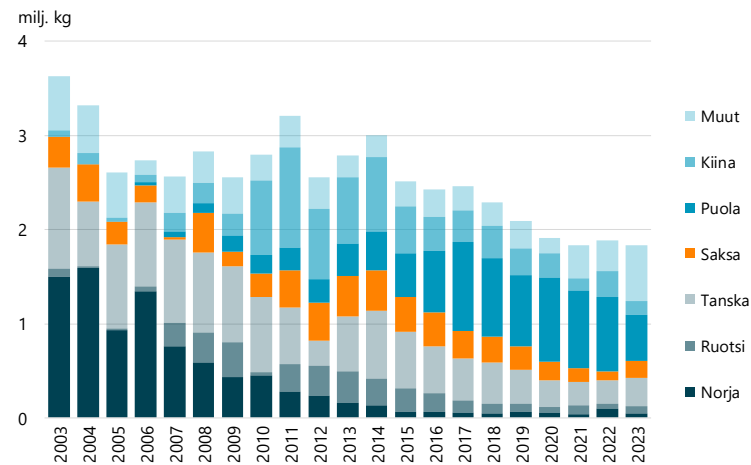
Kuva: Pixabay.

Pakastefileiden tuonnin kehitys 2003–2023

Lähde: Luke.

Alaskanseitin ja seitin tuontimaita 2003–2023

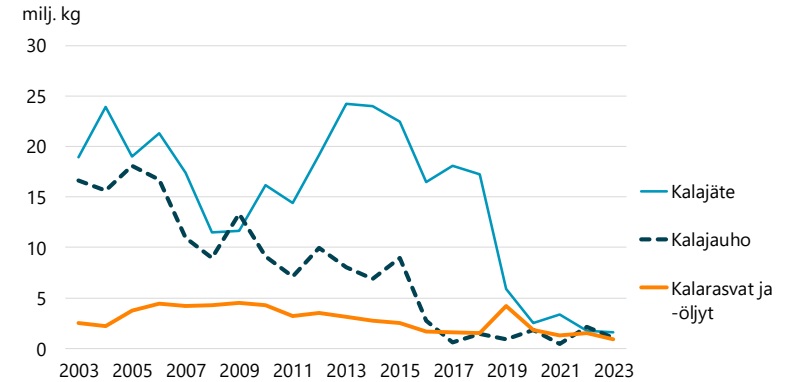
Lähde: Luke.

Kalajauhon vienti kasvanut

Kalajauhon tuonti on vähentynyt voimakkaasti, kun kalarehuissa käytettyä kalajauhoa on korvattu kasvisperäisillä raaka-aineilla ja viime vuosina etenkin kotimaisella kalajauholla. Vuodesta 2017 lähtien kalajauhoa on myös viety. Vuonna 2023 kalajauhoa vietiin 2,8 miljoonaa kiloa, mikä oli arvoltaan yli 5 miljoonaa euroa. Kalarasvojen ja -öljyjen hinta nousi huomattavasti, ja niitä vietiin yli 7 miljoonalla eurolla ja tuotiin 4 miljoonalla eurolla.

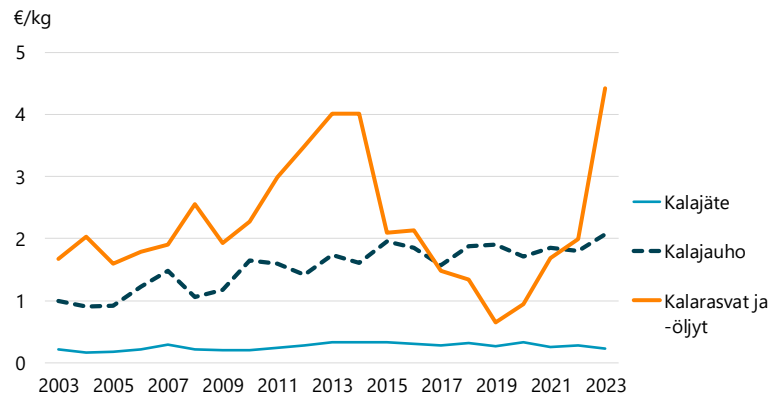
Kalajätettä käytetään turkiseläinten rehuissa. Kalajätteen kysyntä kasvoi 2010-luvun alusta ja oli sen jälkeen korkeimmillaan vuonna 2013. Tämän jälkeen turkiseläinten määrä ja kalajätteen tuonti vähenivät. Kalajätteen tuonti romahti turkistalouden laskusuhdanteen alkaessa vuonna 2019.

Kalarasvojen ja -öljyn, -jauhon ja -jätteen tuonti 2003–2023

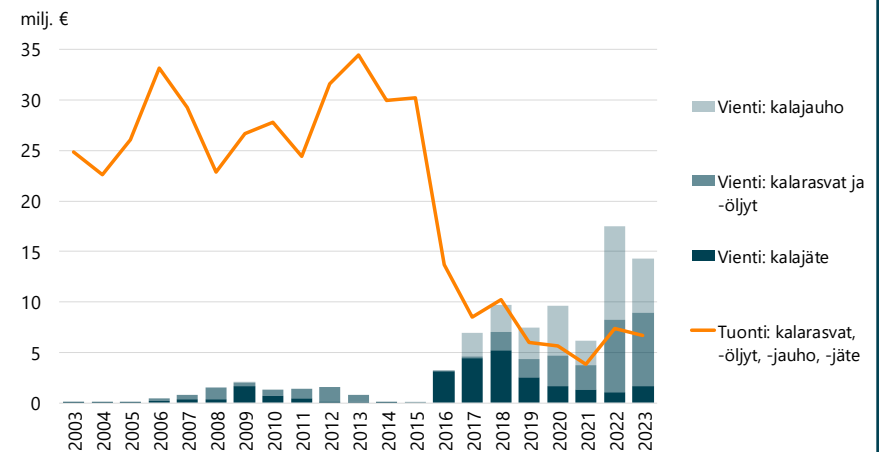
Lähde: Luke.

Kalarasvan ja -öljyn, -jauhon ja -jätteen tuontihinnat 2003–2023

Lähde: Luke.

Tuodun ja viedyn kalarasvojen, -öljyn, -jauhon ja -jätteen arvo 2003–2023

Lähde: Luke.

Kotimaisen vesiviljelyn tuotantomäärä kasvaa ja arvo nousee

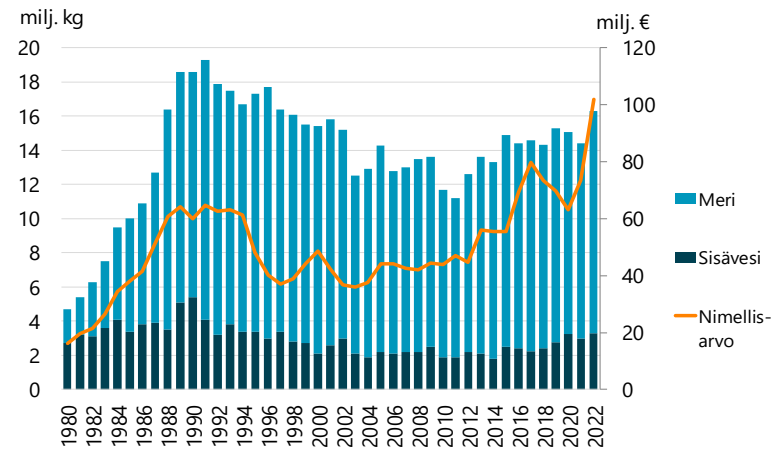
Suomen ruokakalatuotanto lisääntyi nopeasti 1980-luvulla ja oli 1990-luvun taitteessa korkeimmillaan yli 19 miljoonaa kiloa. Tämän jälkeen tuotanto vähentyi kansainvälisen kilpailun ja ympäristörajoitteiden kiristytessä. Viimeisinä vuosina tuotanto on ollut 14-16 miljoonaa kiloa.

Vuoden 2022 tuotanto nousi yli 10 prosenttia ja oli runsaat 16 miljoonaa kiloa. Pääosa ruokakalasta tuotettiin verkkokasseissa merellä. Sisävesilaitoksissa tuotettiin runsas 2 miljoonaa kiloa ja kiertovesilaitoksissa tuotettiin runsas miljoona kiloa ruokakalaa. Tuotannon arvo mädin kanssa 102 miljoonaa euroa. Se nousi lähes 30 prosenttia, koska kalan hinnat kohosivat.

Pääosa tuotannosta ja sen arvosta on kirjoloh- ta. Siika on seuraavaksi merkittävin laji. Muiden lajien osuus tuotannon määrästä on pysynyt vaatimattomana. Ruokakalatuotannon arvosta vajaa viidennes tulee kirjolohen mädistä, siasta ja muista viljelylajeista.

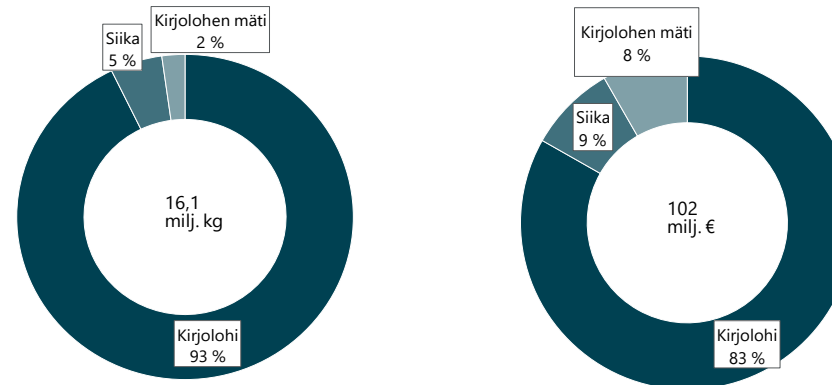
► Luke tilastot: Vesiviljely

Ruokakalatuotanto vuosina 1980–2022

Lähde: Luke.

Ruokakalatuotannon määrä ja arvo päätuotteittain vuonna 2022

Lähde: Luke.

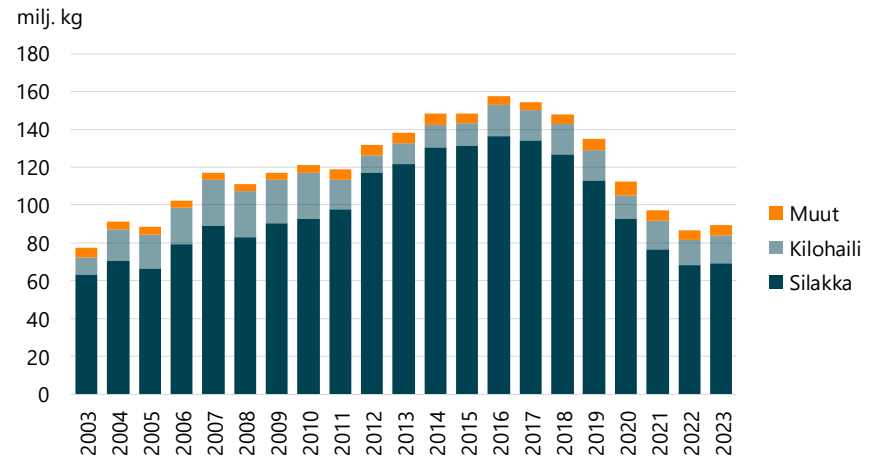
Silakkasaaliit edellisvuoden tasolla

Suomen merialueen kaupallinen kalansaalis vuonna 2023 oli noin 90 miljoonaa kiloa ja hieman edellisvuotta suurempi. Saaliin määrästä 94 prosenttia oli silakkaa ja kilohailia. Vuonna 2022 saaliin kokonaisarvo oli 28 miljoonaa euroa, josta silakan ja kilohailin osuus oli 66 prosenttia.

Pääosa silakasta ja kilohailista käytettiin kalajauhon raaka-aineeksi Suomessa, Virossa ja Tanskassa. Turkistalouden kysyntä väheni Suomessa merkittävästi. Silakkaa ja kilohailia vietiin elintarvikkeeksi Itä-Euroopan maihin. Silakkaa viedään kalanrehuksi Eurooppaan ja Australiaan. Silakan ja kilohailin saaliista vain 3 % käytettiin kotimaan kulutukseen.

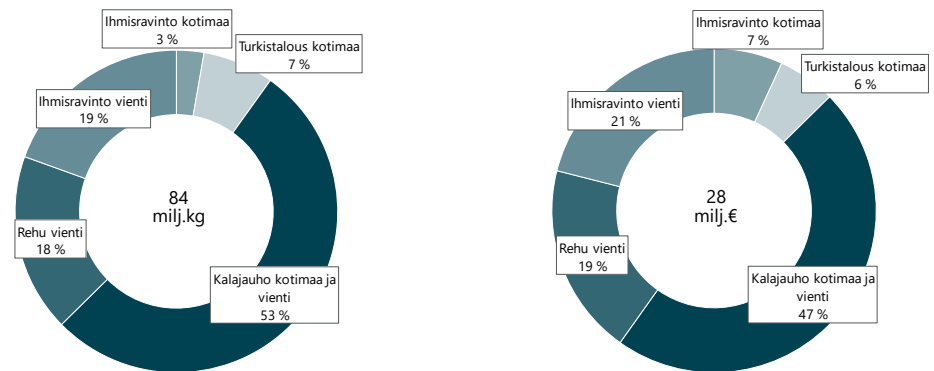
► Luke tilastot: Kaupallinen kalastus merellä

Kaupallinen merisaalis vuosina 2003–2023

Lähde: Luke.

Silakan ja kilohailin käyttö vuonna 2022

Lähde: Luke.

Huom.: Ruotsiin rantautetun silakan arvioitiin menevän kalajauhon raaka-aineeksi.

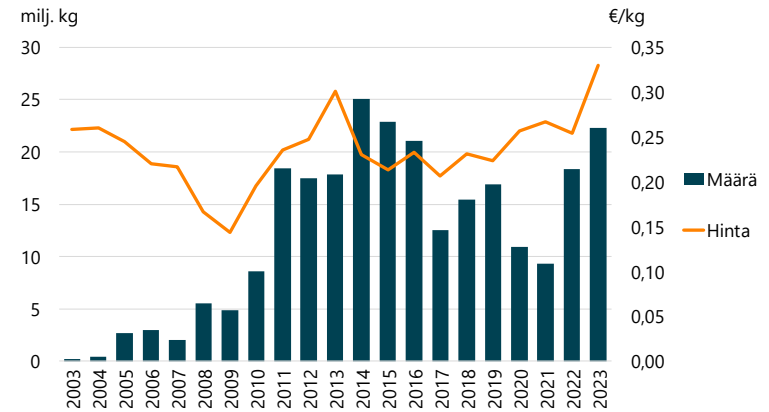
Silakan vientihinta nousi

Tuoretta ja pakastettua silakkaa vietiin vuonna 2023 yhteensä 39 miljoonaa kiloa, arvoltaan 16,7 miljoonaa euroa. Määrä oli edellisvuotta selvästi pienempi, koska pakastettua silakkaa vietiin vähän. Korkeamman hinnan vuoksi viennin kokonaisarvo oli kuitenkin edellisvuoden tasolla.

Eniten silakkaa viedään Viroon, minne vietiin kokonaista silakkaa tuoreena ja pakastettuna 24 miljoonaa kiloa, arvoltaan 8,2 miljoonaa euroa. Silakan vientimäärä Tanskaan on vähentynyt runsaaseen 4 miljoonaan kiloon, kun vuonna 2015 Tanskaan vietiin silakkaa 27 miljoonaa kiloa. Tällä hetkellä pääosa Tanskan viennistä on silakasta ja kilohailista tehtyä kalajauhoa ja -öljyä.

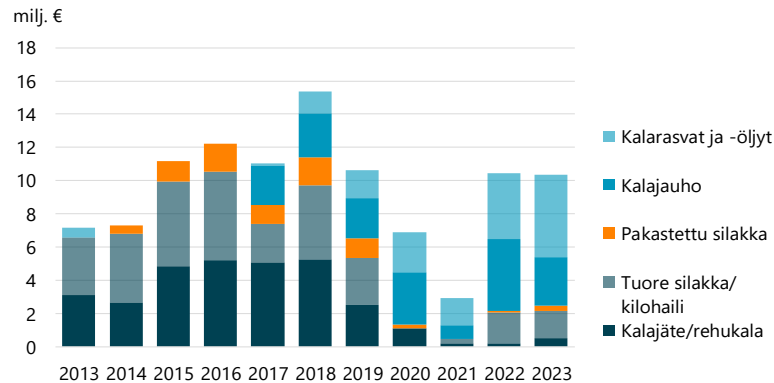
Merkittävin pakastetun kokonaisen silakan vientimaa vuonna 2023 olikin Australia, minne vietiin sitä 5,5 miljoonaa kiloa, arvoltaan 3,7 miljoonaa euroa.

Tuoreen silakan vientimäärät ja -hinnat

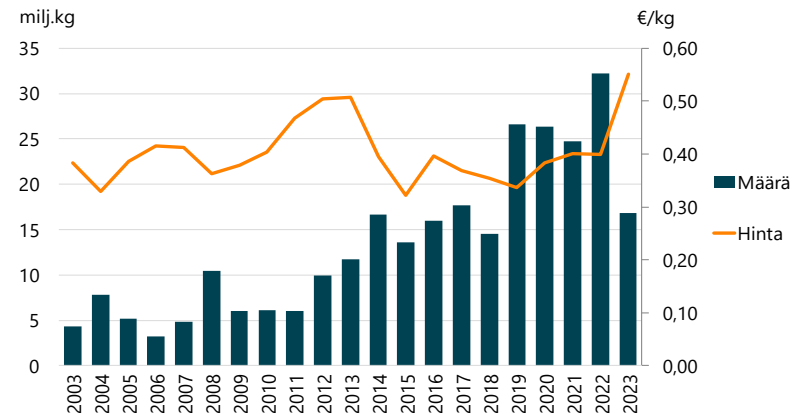
Lähde: Luke.

Rehuraaka-aineiden viennin arvo Tanskaan

Lähde: Luke.

Pakastetun silakan vientimäärät ja -hinnat

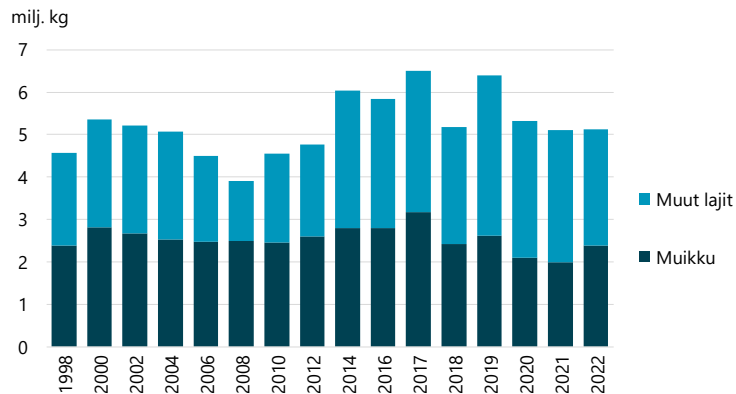
Lähde: Luke.

Luonnonkalaa rannikolta ja sisävesistä

Rannikkokalastajat saivat 10 miljoonaa kiloa kalaa vuonna 2023. Tästä rysäsilakkaa oli vajaat 5 miljoonaa kiloa, kun vuotta aiemmin sitä tuli 3 miljoonaa kiloa. Lohen ja siian saaliit ovat rannikolla vähentyneet. Kuore- ja särkikalasaaliit kasvoivat vuonna 2023 edellisvuodesta. Vuonna 2023 rannikkokalastuksen arvo ilman rysäsilakkaa oli yli 10 miljoonaa euroa.

Sisävesiltä pyydettiin vuonna 2022 runsas 5 miljoonaa kiloa kalaa ja sisävesien kalasaaliin arvo oli 15,1 miljoonaa euroa. Muikku- ja kuhasaaliiden arvo oli kolme neljännestä sisävesien kalasaaliin arvosta. Lisäksi pyydettiin rapua, jonka arvo oli 800 tuhatta euroa.

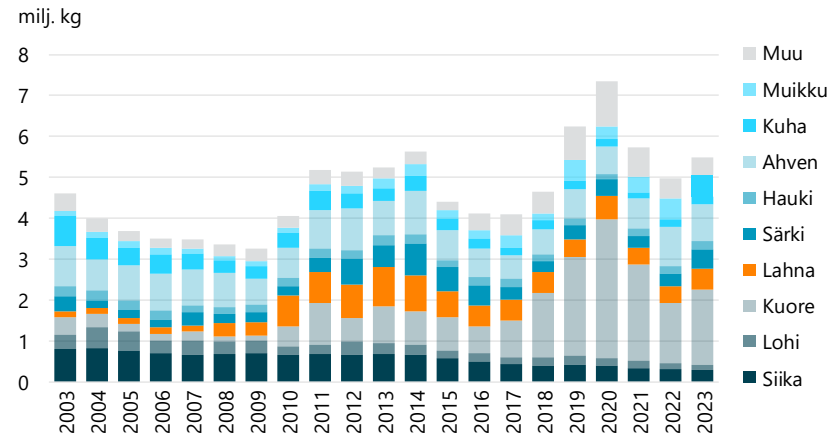
Sisävesisaaliin kehitys 1998–2022

Lähde: Luke.

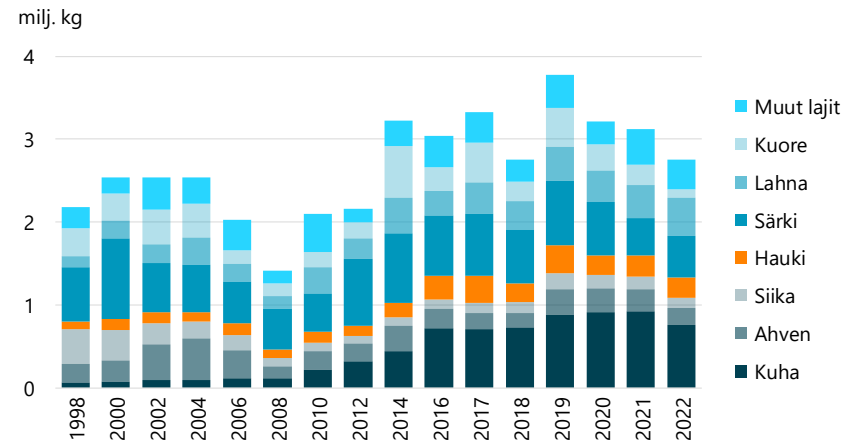
Huom.: Kuvassa rannikon kaupallinen saalis sisältää vain kuvaselitteessä näkyvät kalalajit. Näiden lisäksi rannikkokalastajat pyytävät verkoilla ja rysillä myös silakkaa.

Rannikon kaupallinen saalis ilman silakkaa, kilohailia ja turskaa 2003–2023

Lähde: Luke.

Sisävesisaaliin kehitys ilman muikkua 1998–2022

Lähde: Luke.

Kalojen hintakehityksessä vaihtelua

Silakan jalostusteollisuuden maksama hinta on ollut 2000-luvulla nousussa. Vientiin menevän elintarvikesilakan hinnassa on vuosittaista vaihtelua ja teollisuuskalan hinnat ovat olleet viime vuosina jokseenkin tasaisia, mutta vuonna 2023 silakan hinnat olivat poikkeuksellisen korkeat.

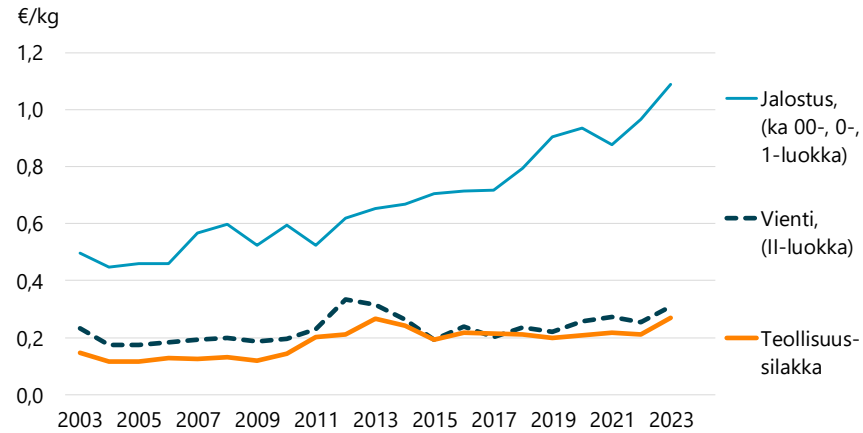
Tukkujen maksamat suomukalojen hinnat ovat olleet pitkällä aikavälillä kasvussa. Vuonna 2022 lohien hinta nousi selvästi ja nousu jatkui edelleen vuonna 2023. Kuhan, siian ja ahvenen hinta laski.

► Luke tilastot: Kalan tuottajahinta

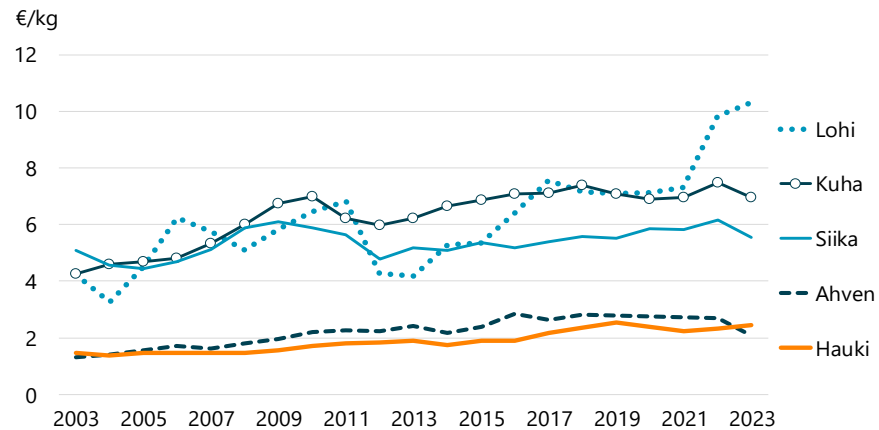
Kuva: Pro Kala ry.

Silakan tuottajahinnat 2003–2023

Lähde: Luke.

Muiden kalojen tuottajahinnat 2003–2023

Lähde: Luke.

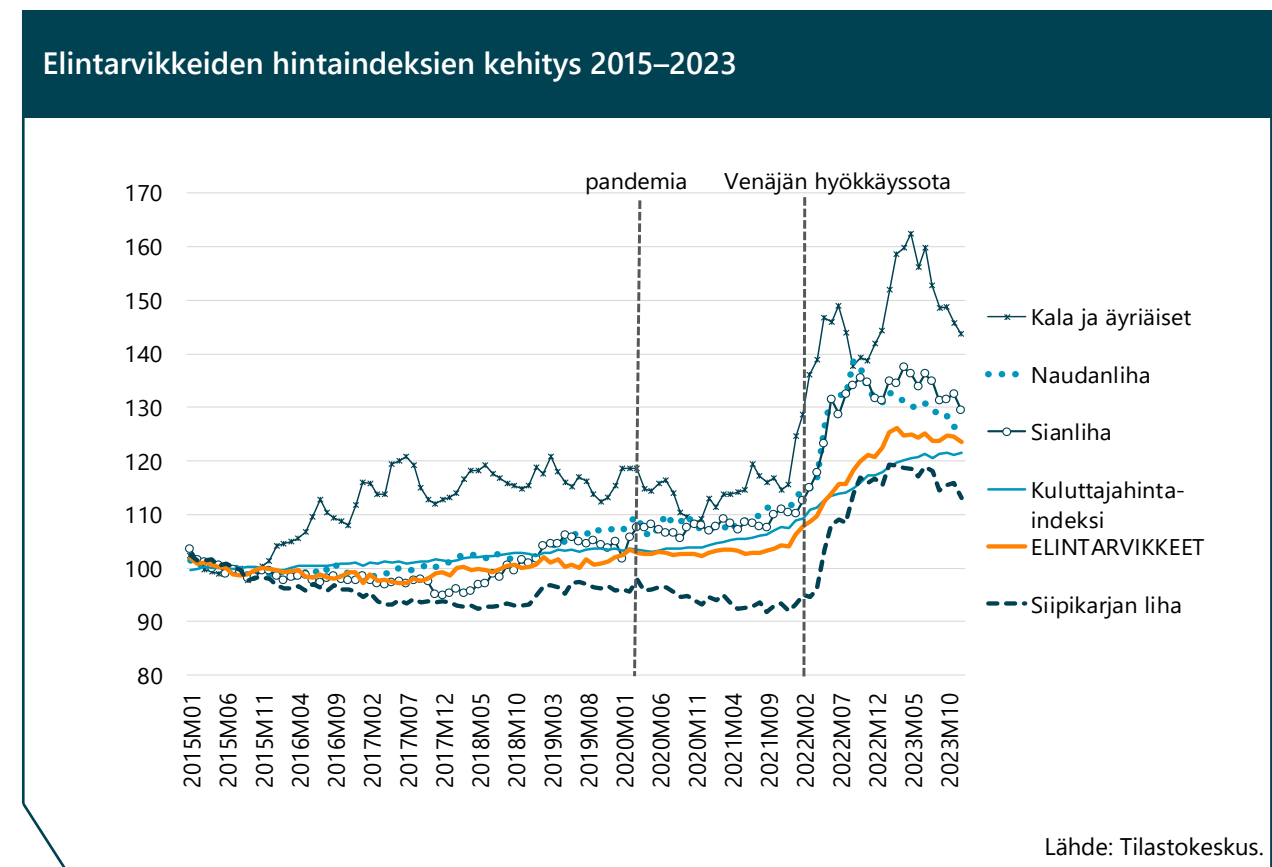
Elintarvikkeiden hintojen nousu hidastui

Ruuan hintakehitys oli Suomessa pandemian aikana maltillisempaa kuin EU:ssa keskimäärin. Pandemiarajoitusten purkutoimet johtivat elintarvikkeiden hinnan maltilliseen kohoamiseen, vuonna 2021.

Helmikuussa 2022 alkanut Venäjän hyökkäyssota kiihdytti ruuan hintojen nousua, kun elintarvikeketjun kohonneet kustannukset siirtyivät kuluttajahintoihin. Kansainvälisen lohikaupan ongelmat ja riittämätön tarjonta heijastuivat Suomen kalamarkkinoihin. Tuoreen lohien hinta nousi räjähdysmäisesti. Vuoden 2022 loppupuolella myös lihan hinnat nousivat voimakkaasti. Elintarvikkeiden poikkeuksellinen kallistuminen, kuluttajien ostovoiman lasku ja kalan hinnan nousu heikensivät kalan kilpailuasemaa. Vuonna 2022 tuoreen kalan myynnin arvo laski 3 prosenttia ja myynnin määrä yli 25 prosenttia.

Vuonna 2023 elintarvikkeiden hintojen nousu hidastui ja kesän jälkeen naudan-, sian- ja siipikarjan lihan hinnat kääntyivät laskuun. Kalan hintakehitys poikkesi muista elintarvikkeista, ja se vaihteli voimakkaasti. Korkea ja nopeasti muuttuva hintataso heikensi kalan myyntiä. Vuonna 2023 tuoreen kalan myynnin arvo väheni 4,2 prosenttia ja myynnin määrä 10 prosenttia.

Ruuan hinta on Suomessa perinteisesti ollut yksi keskeisimmistä elintarvikkeiden ostopäätökseen vaikuttavista tekijöistä. Vuosina 2022

ja 2023 sen merkitys on entisestään korostunut. Kuluttajat siirtyivät ostamaan edullisempia elintarvikkeita.

Elintarvikkeiden myyntimäärät laskevat edelleen

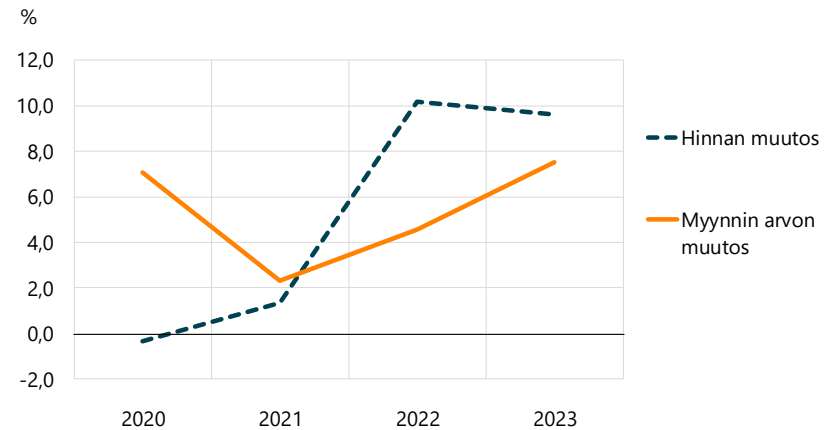
Vuonna 2020 pandemian rajoitustoimet supistivat kodin ulkopuolista ruokailua ja kasvattivat voimakkaasti päivittäistavarakaupan elintarvikemyyntiä. Kun vuonna 2021 rajoitustoimista luovuttiin, kulutustottumukset palautuivat ja päivittäistavarakaupan elintarvikemyynnin kasvu alkoi hiipua. Vuonna 2021 myynnin arvo kasvoi runsas kaksi prosenttia ja nousi 13 miljardiin euroon. Myyntimäärät kasvoivat vain hieman ja jäivät hintojen nousua hitaammiksi. Yli puolet päivittäistavarakaupan elintarvikemyynnin kasvusta johtui valmisruokien kulutuksen kasvusta.

Vuonna 2022 päivittäistavarakaupan elintarvikemyynnin arvo kasvoi vajaa 5 prosenttia ja nousi 13,6 miljardiin euroon. Samaan aikaan elintarvikkeiden vähittäishinnat nousivat yli 10 prosenttia. Hintojen nousu vaikutti elintarvikkeiden kulutukseen ja myyntimäärät laskevat. Myynnin arvon kasvu jäi selvästi hintojen nousua hitaammaksi. Kuluttajat vastasivat hintojen nousuun ostamalla vähemmän ja aiempaa edullisempia tuotteita. Valmisruokien myynti kasvoi edelleen vuonna 2022, mutta kasvu jäi aiempia vuosia hitaammaksi.

Päivittäistavarakaupan markkinaosuudet ovat säilyneet vakaina.

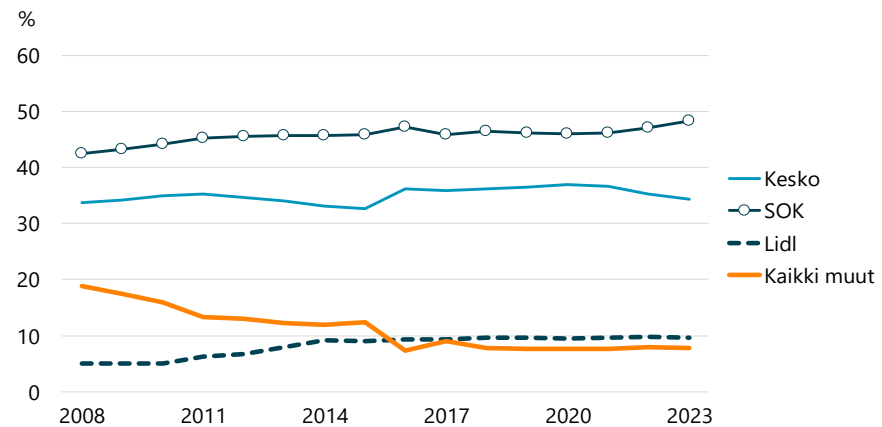

Päivittäistavarakaupan elintarvikemyynnin arvon ja hinnan muutos 2020-2023

Lähde: PTY.

Päivittäistavara-ryhmittymien markkinaosuuksien kehitys 2008–2023

Lähde: PTY.

Paneelirytysten näkemyksiä

© Luke

- Hätälä Oy
- Kalaneuvos Oy
- Kalaset Oy
- Kolvaan Kala Oy
- Länsirannikon Kala Oy
- Martin Kala Oy
- Troolari Olympos Oy

Kuvat: Pro Kala ry.

Lohikalamarkkinat

- Kalan kysyntä oli poikkeuksellisen heikko. Lohta ja kirjolohta oli markkinoilla edellisvuotta vähemmän. Lohen hinnat säilyivät korkeina, vaikka ne kevään jälkeen laskivat edellisvuotta alemmas. Vuoden 2023 aikana tuoreen lohen tuontimäärät laskivat 20 prosenttia ja tuonnin arvo laski yli 25 prosenttia.
- Vuonna 2023 Suomeen tuotiin lähes miljoona kiloa vähemmän tuoretta kirjolohta. Samaan aikaan kirjolohen vienti puolitoistaker- taistui 2,6 miljoonaan kiloon. Kirjolohen vientihinnat laskivat yli 25 prosenttia vuonna 2023.

Luonnonkalamarkkinat

- Silakan kunto palautui aiemmalle tasolle vuonna 2023. Silakan hinta kohosi kansainvälisen markkinatilanteen ansiosta. Elintar- vikekysyntä Itä-Eurooppaan säilyi hyvänä ja kalajauhon ja -öljyn hinta oli kansainvälisillä markkinoilla korkea.
- Kalastajien väheneminen vaikeutti luonnonkalan saatavuutta. Kuhan ja siian kysyntä on säilynyt vakaana. Jalostajat ovat tehos- taneet kuhan hankintaa. Siian tarjonta on riittämätöntä.

Kalamarkkinoiden kehitys on vuoden 2020 jälkeen ollut heikkoa. Kalan kulutus on supistunut, sillä suomalaisten ostovoima on hei- kentynyt samaan aikaan kun kalan hinta on noussut. Vuosi 2023 oli poikkeuksellisen heikko, kuluttajat olivat aiempiakin vuosia va- rovaisempia.

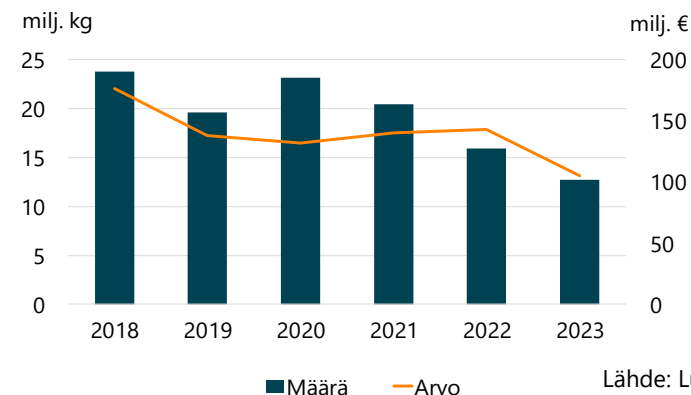
Aiemmin heikko taloudellinen tilanne lisäsi edullisen kalan kulutusta. Kala oli kallista esimerkiksi suhteessa moneen lihatuotteeseen. Kuluttajat ovat siirtyneet edullisimpiin vaihtoehtoihin.

Kalan myynnin määrä ja arvo ovat laskeneet markkinoilla. Aiempina vuosina vä- hittäiskaupan kampanjointi ylläpiti kasvua. Kampanjat ovat kalan korkean hin- nan takia tyrehtyneet, eivätkä jalostusyritykset toimita enää isoja fileemääriä kauppaan.

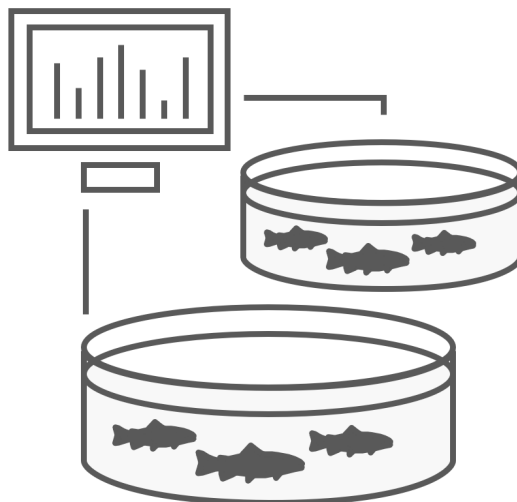
Markkinoiden supistuminen on pysäyttänyt 15 vuotta jatkuneen kasvun. Kala- markkinoiden kasvua ei ole lähiaikoina odotettavissa vaan markkinoiden supis- tuminen tulee todennäköisesti jatkumaan.

Lohen myyntimäärät ovat supistuneet myös muualla Euroopassa.

Tuoreen lohen tuontimäärän ja arvon kehitys 2018-2023

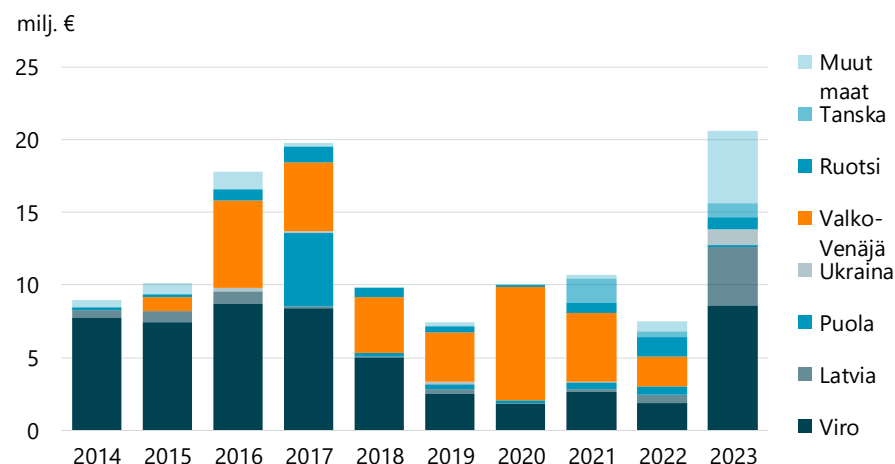
- Kansainväliset lohimarkkinat ovat epävakaat. Markkinoiden ei uskota kasvavan vuonna 2024 ja vuoden 2025 tilanne näyttää epävarmalta.
- Norjassa on ollut vuodesta 2023 lähtien kasvatusongelmia. Kalatäi, uudet, vaikeasti hallittavat taudit, talvihaavaumat ja me-
duusat ovat heikentäneet kasvua. Vaurioituneita lohia ei ole saanut toimittaa jalostamattomina vientiin, vaan ne on fileoitu
vientimarkkinoita varten. Poikkeuksellisia filee-eriä on tuotu Eurooppaan ja Suomeen. Suuret, normaalia edullisemmat erät
ovat nostaneet lohien tuontimääriä ja laskeneet väliaikaisesti markkinahintoja. Jos kasvatusongelmat jatkuvat Norjassa pitkään,
lohen tuotanto vähenee ja tarjonta supistuu.
- Jos Euroopan talous kohenee ja kysyntä kasvaa ripeästi, voivat lohien hinnat nousta nopeasti heikon tarjonnan takia.
- Venäjän hyökkäyssodan alettua Norja keskeytti lohien toimitukset Venäjälle. Chile on nykyisin Venäjä suurin lohien toimittaja.
Markkinatilanteen muututtua Norja on aiempaa kiinnostuneempi Pohjois-Amerikan vientimarkkinoista.

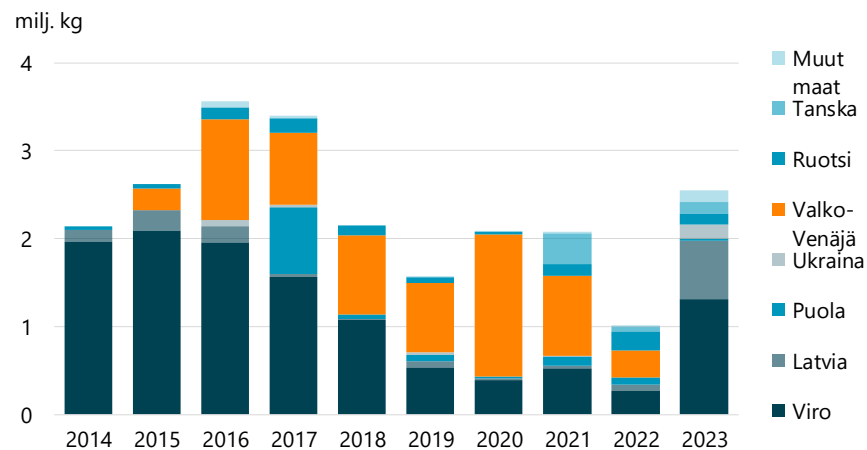
Lohimarkkinoiden epävarmuus heijastui kirjoloheen

- Lohen vahvasta markkina-asemasta huolimatta kirjolohti on säilynyt tärkeänä tuotteena kotimaan tuorekala- ja jalostemarkkinoilla.
- Kirjoloheen markkinat olivat syksyllä 2023 vaikeat, sillä lohen maailmanmarkkinahinnat olivat alhaalla kirjoloheen teurastuskaudella. Kirjoloheen hinnan laskun välttämiseksi kirjoloheen tuottajat kasvattivat vientiä Itä- Euroopan markkinoille.
- Kirjoloheen tarjonnan supistuminen ja hinnan nousu yllätti jalostajat. Kirjolohejalosteiden hinta nousi ja osa suurkeittiöistä joutui keskeyttämään kirjolohehankinnat.
- Venäjän hyökkäyssodalla ei ole ollut suoria vaikutuksia kirjolohimarkkinoihin. Valko-Venäjän vienti on keskeytynyt, mutta se on korvautunut Ukrainan markkinoilla. Sodan merkittävin vaikutus kirjolohimarkkinoille on ollut kustannusten yleinen nousu.

Tuoreen kirjoloheen viennin arvo

Tuoreen kirjoloheen vientimäärä

Lähde: Luke.

Kalateollisuuden rakennemuutos etenee

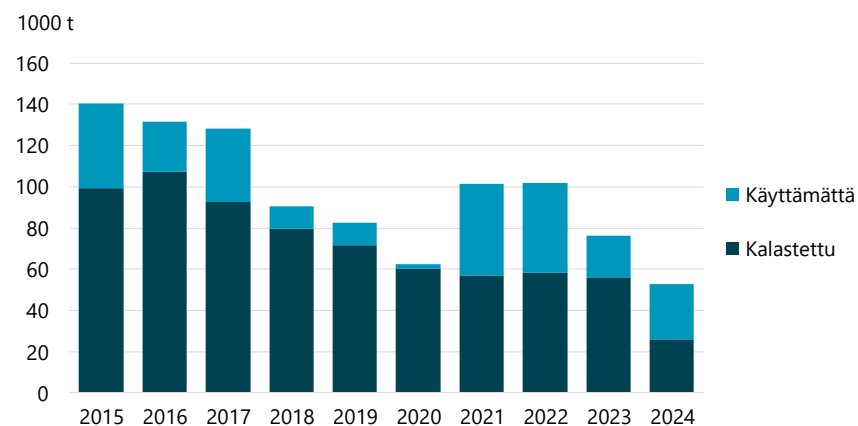
- Kalanjalostusteollisuudesta on viime vuosina poistunut kaksi suurta toimijaa. Kalaneuvos osti virolaisomisteisen Heimon Kala Oy:n vuonna 2022. Norjalaisen Insula AS:n omistama Escamar Seafood lopetti toiminnan Suomessa ja sulki Kuopion tehtaan keväällä 2024. Muutos on tuonut markkinoille väliaikaisesti tilaa ja luonut kasvumahdollisuuksia jäljelle jääneille yrityksille. Etenkin kaksi suurinta jalostajaa on pystyneet nostamaan myyntivolyymeja ja tehostamaan tuotantoa.
- Kalanjalostuksen tilanne tulee pysymään tiukkana. Jalostuksen kulut nousevat. Samaan aikaan vähittäiskauppa kiristää markkinoita hankkimalla tuotteita entistä edullisemmin.

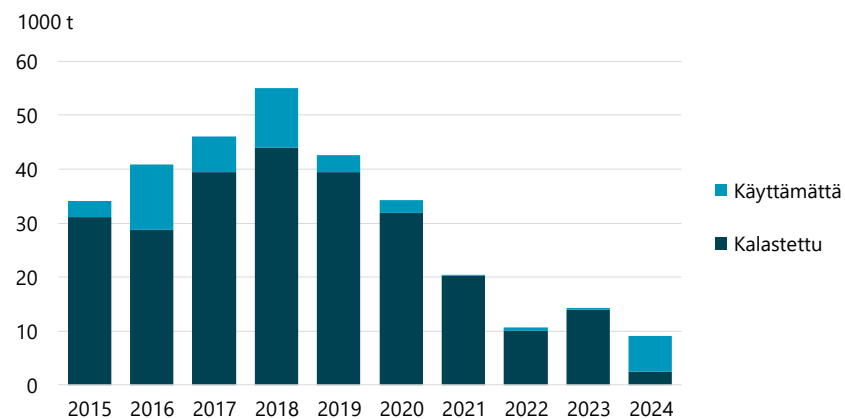
Kuva: Erkki Oksanen/Luke.

- Pohjanlahden silakkasaaliit heikkenivät vuosina 2021 ja 2022. Saalistus vaikeutui, sillä silakka ei parveutunut aiempien vuosien tapaan. Lisäksi isokokoinen silakka oli laihaa.
- Kalastus normalisoitui vuonna 2023. Silakkaa esiintyi suomalaisten kalavesillä erityisesti pääaltaan puolella runsaasti talvella 2024.
- Syksyllä 2023 EU-komissio ehdotti Kansainvälinen merentutkimusneuvoston (ICES) suosituksista poiketen, että Pohjanlahden silakan kalastus kielletään kokonaan ja Itämeren pääaltaan silakan kalastusta rajoitetaan merkittävästi vuonna 2024.
- Lopulliset kiintiöpäätökset noudattivat ICESin neuvonantoa kansallisin kevätkalastusrajoituksin.

Kalastuskiintiö – Pohjanlahti

Kalastuskiintiö – Saaristomeri, Suomenlahti, Itämeren pääallas

Lähde: Luke.

PANEELI

Niukkuutta kärsivät kalajauho- ja öljymarkkinat vaikuttavat silakan hintaan

- El Ninon heikentämä Etelä-Amerikan kalastuskausi on nostanut kalajauhon ja –öljyn hintaa. Myös Itämeren silakan hinta on noussut poikkeuksellisen paljon, sillä silakkakiintiöiden supistuminen on lisännyt kalajauhotehtaiden kilpailua raaka-aineesta.
- Itämeren alueella toimii useita kalajauhotehtaita. Kaskisiin perustettiin Suomeen toinen kalajauhotehdas syksyllä 2023.
- Kilohaili soveltuu silakkaa paremmin kalaöljyn valmistamiseen, sillä kilohailin rasvapitoisuus on silakkaa korkeampi. Kilohailia kalastetaan etenkin Suomenlahdella, jossa sen osuus on Pohjanlahden saaliita korkeampi.

PANEELI

Kallis hinta laskee silakan elintarvikekulutusta

- Silakan korkea tuottajahinta ja kalan pieni koko ovat nostaneet vähittäismarkkinoille tuodun silakkafileen hintaa. Korkea hinta on verottanut silakkatuotteiden kulutusta.
- Kysyntä on heikentynyt etenkin vähittäismyynnissä. Yleensä silakalla on kysyntää keskitalvella, jolloin vähittäiskaupan valtakunnalliset kampanjat vahvistavat markkinoita. Nyt silakka oli liika kallista kampanjointiin. Vähittäiskauppa haluaa rakentaa edullista hintakuvaa, johon silakka ei nyt sovellu. Silakan kysynnän elpyminen edellyttää tarjonnan kasvua ja hinnan laskua.
- Silakasta on niukkuutta, mikä pitää hinnan korkeana. Suomen korkea kustannustaso ja raaka-aineen kova hinta ovat vaikeuttaneet silakkaa jalostavien yritysten tilannetta.
- Silakan ja muikun kulutus on laskemassa, sillä uusi kuluttajasukupolvi ei enää syö pienikokoista kalaa. Kotimaan riittämätöntä tarjontaa on täydennetty Virosta ja Ruotsista.
- Silakka on tärkeä raaka-aine uusia tuotteita ja valmisruokia kehitettäessä.
- Kotimaisen silakan toimittaminen syksyn silakkamarkkinoiden pienjalostajille on vaikeutunut viime vuosina.

Silakkaa viedään Itä-Euroopan ja Ruotsin elintarvikemarkkinoille

- Itä-Euroopassa on kysyntää pienelle pakastetulle silakalle. Venäjän hyökkäyssota on lisännyt markkinaepävarmuutta. Valko-Venäjä oli aiemmin iso pakastesilakkamarkkina. Vienti Valko-Venäjälle on edelleen sallittua, mutta vastaanottomäärät ovat romahtaneet. Ukrainaan viety pakastesilakka myydään Viron kautta. EU:n ruoka-apu on häirinnyt pakastesilakkamarkkinoita Ukrainassa.
- Vuoden vaihteessa silakkaa viedään hapansilakan jalostukseen Ruotsiin.
- Pakastettua silakkaa viedään rehuksi Etelä-Euroopan ja Australian kalankasvatukseen

Supistunut turkistarhaus käyttää silakkaa enää satunnaisesti

- Säännölliset silakkatoimitukset turkistarhaukseen ovat loppuneet. Turkistuottajien määrä on pienentynyt nopeasti. Silakan turkisrehumarkkinat ovat heikot, sillä teurastamoiden sivutuotteita on runsaasti tarjolla ja ne ovat korvanneet silakkaa.

Avomerikalastuksen kasvavat uhat heikentävät tulevaisuuden näkymiä

- Merituulivoima-alueita suunnitellaan tärkeille silakan pyynti- ja kutualueille. Lisäksi pohjalle tai väliveteen asennettavat sähkökaapelit saattavat vaikeuttaa tai estää troolikalastuksen.
- Silakan kalastus on noussut Ruotsissa poliittiseen keskusteluun. Uhkana on kalastuksenkieltoalueiden perustaminen Pohjanlahdelle.
- EU valmistelelee merellisten suojelualueiden laajentamista. Tavoitteena on suojella 30 % merialueista.
- EU kiristää kalastuksen valvontaa. Uudet säädökset velvoittavat aiempaan tarkempia, vesillä tehtäviä saalis- ja sivusaalisarviota.
- Uudet, vihreään siirtymään liittyvät energiaratkaisut sopivat huonosti Suomen troolikalastusaluksiin.

Särkikalamarkkinoiden tilanne heikentynyt nopeasti

- Kotimaisen suomukalan markkinoilla on tapahtunut nopea muutos. Särjen ja osittain myös ahvenen markkinatilanne heikkeni yllättäen keväällä 2024. Särjestä valmistettujen tuotteiden menekki on laskenut ja jalostusyrietykset ovat joutuneet sopeuttamaan toimintaansa.
- Aiemmin suurimpana kotimaisen särkikalojen kulutuksen tulppana on ollut heikko ja epävarma saatavuus. Saatavuutta on viime vuosina pystytty vahvistamaan, mutta nyt ongelmaksi on noussut heikentynyt kysyntä. Kuluttajat ovat tulleet varovaiseksi ja kotimaisten särkikalojen kysyntä on laskenut.
- Särkikalamarkkinoiden kehitys on pysähdyksissä. Särkikalojen arvoketju saattaa rapautua, jos kalastajat joutuvat keskeyttämään kalan toimitukset ja siirtymään muille toimialoille.
- Myös Sote-uudistus on lisännyt vaikeuksia. Uudistus on johtanut suuriin tilauseriin, mihin suomukalan tuottajien ja jalostajien ei ole ollut helppo vastata.
- Lisäksi heikko taloustilanne on supistanut kuntien julkisia hankintoja.

Kuhan sisämaan hankinnat tehostuneet

- Jalostusteollisuus on pystynyt kasvattamaan kuhan ostomääriä. Hankintaa on kehitetty etenkin sisävesillä. Saaristomeren kuhan koko on kasvanut, minkä yhtenä syynä saattaa olla verkon silmäkoon muutos.
- Jalostajien omat myyntisopimukset ovat mahdollistaneet, että kuhan ja ahvenen kalastajahinnat pystytään pitämään tyydyttävällä tasolla. Kalan tarjontaa vaikeuttaa kalastajakunnan jatkuva supistuminen.
- Venäjän sota on heikentänyt kuhan tuontia Virosta, sillä kuhan tärkeä kalastusalue on osittain Venäjän puolella sijaitseva Peipsi-järvi.
- Siian hankintamäärät ovat supistuneet. Saaliit ovat olleet niukkoja ja kasvatusmäärät jääneet pieniksi hylje- ja tautiongelmiensa takia.

PANEELI

Kiinnostus sivuvirtojen hyödyntämiseen kasvaa

- Sivuvirrat kiinnostavat suomalaisia jalostusyhtiöitä entistä enemmän. Yhteistyö sivuvirtoja jalostavien ja hyödyntävien yritysten kanssa etenee.
- Euroopan kalanjalostusteollisuuden yksiköt ovat suuria ja tehokkaita. Ne hyödyntävät koko kalan ja pystyvät markkinoimaan sivuvirtoja hyvään hintaan.

PANEELI

Kalaa sisältävien valmisruokien valikoima laajenee

- Valmisruokamarkkinat ovat kasvaneet Suomessa pitkään. Kalaraaka-ainetta sisältäviä valmisruokia kehitetään usein ruokatalojen kanssa yhteistyössä. Yhä useammassa valmisruuassa on mukana myös kalaa, mutta sen osuus jää usein pieneksi.
- Kaupan omien merkkien valikoima on säilynyt laajana. Valmistajien kilpailutus on tiukkaa, mutta kaupan omat merkit kiinnostavat jalostajia, sillä tuotantomäärät ovat suuria ja mahdollistavat tehokkaan tuotannon.

PANEELI

Kasvatetun kalan ympäristömerkinnöillä hiipuvaa kysyntää

- Suomeen ei ole kehittynyt ASC-merkityn kasvatetun kalan markkinoita. Kysyntä on ollut heikkoa ja saatavuus epävarmaa.
- Kalan ympäristö- ja muut erikoismerkinnät liittyvät nousukauteen. Kuluttajien ostopäätöksiin niillä on vain vähäinen merkitys taloudellisen taantuman aikana.

Viralliset jäljitettävyyshaatimukset muuttavat kotimaan jakelukanavia

- Jalostusyhtiöissä on valmistauduttu EU:n asettamiin uusien jäljitettävyyshaatimuksiin. Täytäntöönpanon seurauksena kalan jakelukanavat voivat selkiintyä ja harmaat väliportaavat poistua.
- Jäljitettävyyshaatimusten sovellettavissa voi ilmetä myös vaikeuksia ja ne voivat pahimmillaan uhata sisävesikalastuksen jatkuvuutta.

Lähteet

- AMIS Market Monitor No. 118 May 2024. https://www.amis-outlook.org/fileadmin/user_upload/amis/docs/Market_monitor/AMIS_Market_Monitor_current.pdf
- EUMOFA. The EU Fish Market 2023. https://eumofa.eu/documents/20124/35668/EFM2023_EN.pdf/95612366-79d2-a4d1-218b-8089c8e7508c?t=1699541180521
- FAO Food Price index 2024. <https://www.fao.org/worldfoodsituation/foodpricesindex/en/>
- FAO. 2023 a. Food Outlook – Biannual report on global food markets. Food Outlook, November 2023. Rome. <https://doi.org/10.4060/cc8589en>
- FAO. 2023 b. International markets for fisheries and aquaculture products – Fourth issue 2023, with January–June 2023 statistics. <https://www.fao.org/fishery/en/publication/312224>
- FAOSTAT. <https://www.fao.org/faostat/en>
- Fish Farming Expert. <https://www.fishfarmingexpert.com/>
- Forsman-Hugg. S., Kinnunen P. ja Yli-Liipola. M. 2024. Kuluttajien näkemyksiä ruuan hinnan nousun vaikutuksista kulutukseen ja ostokäyttäytymiseen. PTT Raportteja 288. <https://www.ptt.fi/wp-content/uploads/2024/04/PTTRaportteja288.pdf>
- GLOBEFISH Highlights, No. 4–2023. Rome. <https://doi.org/10.4060/cc9176en>
- International Food Policy Research institute 2024. <https://www.ifpri.org/blog/ukraine-and-global-agricultural-markets-two-years-later>
- IntraFish. <https://www.intrafish.com>
- Lerøy Seafood Group annual report 2023. <https://www.leroyseafood.com/en/investor/reports-and-webcast/annual-report-2023/>
- Luke. Tilastotietokanta. <https://statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/>
- Marine ingredients organisation IFFO. <https://www.iffocom.com/>
- Mowi integrated annual report 2023. https://mowi.com/wp-content/uploads/2024/03/Mowi_Integrated_Annual_Report_2023.pdf
- Mowi Salmon Farming Industry Handbook 2024. <https://mowi.com/wp-content/uploads/2024/05/2024-Salmon-Industry-Handbook.pdf>
- Norwegian Seafood Council. <https://en.seafood.no/>
- OECD/FAO (2023), "OECD-FAO Agricultural Outlook", OECD Agriculture statistics (database), <https://doi.org/10.1787/agr-outl-data-en>
- OECD-FAO Agricultural Outlook 2022-2031 - © OECD 2022
- OECD/FAO 2023. <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/08801ab7-en/1/3/8/index.html?itemId=/content/publication/08801ab7-en&csp=cdae8533d2f4a8eebccf87e7e1e64ccd&itemIGO=oe&itemContentType=book>
- PTY. Päivittäistavara kauppa ry. <http://www.pty.fi>
- SalMar Annual Report 2023. <https://ml-eu.globenewswire.com/Resource/Download/86a88695-45a1-4624-b187-8f4cfa90e789>
- Statistics Norway. <https://www.ssb.no>
- Tilastokeskus. Tilastotieto. <https://www.stat.fi/tilastotieto>
- Undercurrent News. <https://www.undercurrentnews.com>

Lisätietoa

Lisätietoa kalamarkkinoista antaa:

Tutkija Kaija Saarni, kaija.saarni@luke.fi, puh. 029 532 7683

ISBN 978-952-380-941-3 (Verkkójulkaisu)
ISSN 2342-7647 (Verkkójulkaisu)
URN <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-941-3>

Copyright: Luonnonvarakeskus (Luke)
Kirjoittajat: Kaija Saarni, Jari Setälä ja Jari Niukko
Julkaisija ja kustantaja: Luonnonvarakeskus (Luke), Helsinki 2024
Julkaisuvuosi: 2024
Kannen kuva: Erkki Oksanen, Luke

Löydät meidät verkosta

luke.fi

Luonnonvarakeskus (Luke) Latokartanonkaari 9, 00790 Helsinki